

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Katja Zupančič

**Sovražni govor na internetnih forumih
(na primeru homoseksualcev)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Katja Zupančič

Mentor: doc. dr. Andrej Škerlep

Sovražni govor na internetnih forumih
(na primeru homoseksualcev)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem mentorju, doc. dr. Andreju Škerlepu, za vso strokovno pomoč in potrpežljivost pri nastajanju diplomskega dela.

Največja zahvala gre zlatima staršema, ter bratu Mitji in sestri Maruši za vse spodbudne besede, potrpežljivost in ker niste nikoli nehali verjeti vame ... Rada vas imam ...

Zahvaljujem se tudi vsem prijateljem, še posebej moji Dariji, za vso pomoč, konstruktivne kritike, pogovore in bodrenja ... Si prijatelj v pravem pomenu besede in za to sem ti neizmerno hvaležna ...

Rok, hvala za vso spodbudo, potrpežljivost, kosila, objeme ... S tabo so se stvari kar same od sebe začele odvijati v pravo smer ... Najboljši si...

Za pomoč pri nastajanju diplomskega dela se zahvaljujem tudi gospe Kaji Jakopič iz MMC RTV Slovenija za vse odgovore in pojasnila.

Zahvaljujem se tudi gospe Andreji Krnjajić za nadvse prijazno in strokovno podporo pri tehničnem oblikovanju in zaključevanju diplomskega dela.

Sovražni govor na internetnih forumih (na primeru homoseksualcev)

Sovražni govor o homoseksualcih je napadalna oblika izražanja, ki istospolno orientirane osebe degradira na podlagi njihove spolne usmerjenosti. Izhodišče za sovražni govor o homoseksualcih so v večini primerov tipični stereotipi o homoseksualcih. Z razmahom interneta se je pojavil nov digitalni prostor za širjenje sovražnega govora, ki pa je zaradi anonimnosti članov relativno težko sankcioniran. V diplomskem delu sem osnovni tezi, da je sovražni govor na internetnih forumih posredovan v latentni obliki ter da homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti doživljajo bistveno bolj kot sovražni govor od heteroseksualcev, v celoti potrdila. Latentna oblika sovražnega govora se kaže predvsem v skritih pomenih in kontekstu besedila. Čistega sovražnega govora na internetnih forumih je zelo malo, saj internetni forumi v procesu moderiranja odstranjujejo sovražne komentarje, prav tako ga prepoveduje tudi zakonodaja. Po drugi strani pa odprt forum, kjer lahko vsak državljan poda svoje mnenje, predstavlja tudi svoboda govora, kot primarna človekova pravica v demokratičnih državah. Kljub jasnim definicijam sovražnega govora, je meja med svobodo govora in sovražnim govorom zelo tanka, včasih celo prepletena.

Ključne besede: Sovražni govor, internetni forumi, homoseksualnost, svoboda govora, stereotipi.

Hate speech against homosexuals on Internet forums

Hate speech against homosexuals is an offensive form of expression that degrades people with a homosexual orientation on the basis of their sexual attraction. The starting point of hate speech aimed at homosexuals is mostly typical stereotypes about homosexuals. Along with the internet came a new digital space to spread hate speech, which is relatively difficult to sanction due to the members' anonymity. The basic theses of my dissertation are that hate speech is delivered in a latent form on Internet forums and that homosexuals interpret comments on homosexuality as hate speech more often than heterosexuals. In my paper, I fully confirm these theses. The latent form of hate speech is manifested predominantly in hidden meanings and context. On Internet forums, pure hate speech is rarely present as hostile comments are removed during the process of moderation. Moreover, this type of speech is prohibited by legislation. However, every citizen can express his or her views on an open forum, which represents the freedom of speech, a primary human right in democratic countries. Despite the clear definitions of hate speech, the line between the freedom of speech and hate speech is very fine or even blurred at times.

Keywords: Hate speech, Internet forums, homosexuality, freedom of speech, stereotypes.

KAZALO

1	UVOD	6
2	SOVRAŽNI GOVOR	7
2.1	OPREDELITEV SOVRAŽNEGA GOVORA	8
2.2	PODLAGA ZA SOVRAŽNI GOVOR	11
2.2.1	Stereotipi	12
2.2.2	Predsodki	14
2.3	VPLIV JAVNE SFERE NA SOVRAŽNI GOVOR.....	15
2.3.1	Javna sfera in javno mnenje	15
2.3.2	Demokracija	17
2.3.3	Svoboda govora.....	18
2.4	ZAKONSKE OMEJITVE SOVRAŽNEGA GOVORA.....	19
2.4.1	Ustava Republike Slovenije in sovražni govor	20
2.4.2	Kazenski zakonik Republike Slovenije.....	20
2.4.3	Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja.....	22
3	INTERNETNI FORUMI.....	24
3.1	INTERNET KOT MEDIJ IN KOMUNIKACIJSKO ORODJE	25
3.2	OPREDELITEV INTERNETNIH FORUMOV IN NJHOVI UDELEŽENCI.....	27
3.3	SOVRAŽNI GOVOR NA INTERNETNIH FORUMIH.....	29
4	HOMOSEKSUALNOST	31
4.1	OPREDELITEV HOMOSEKSUALNOSTI	31
4.2	HOMOFOBIJA	32
4.3	QUEER TEORIJA.....	33
5	EMPIRIČNI DEL.....	35
5.1	ŠTUDIJA: KVALITATIVNA RAZISKAVA.....	35
5.1.1	Opredelitev KDA	35

5.1.2	Izbor foruma	41
5.1.3	Kritična diskurzivna analiza komentarjev	44
5.1.3.1	Stereotipizacija homoseksualcev s strani uporabnikov forumov kot podlaga in latentna oblika sovražnega govora	45
5.2	ŠTUDIJA 2: KVANTITATIVNA ANALIZA	57
5.2.1	Metodologija	57
5.2.2	Opis vzorca	59
5.2.3	Rezultati raziskave	59
6	DISKUSIJA	64
7	SKLEP	69
8	LITERATURA	72
	PRILOGE	81
	PRILOGA A: Viri komentarjev (KDA)	81
	PRILOGA B: Anketni vprašalnik	85
	PRILOGA C: SPSS rezultati t-testa	90

KAZALO TABEL

Tabela 2.1:	Taksonomija definicij sovražnega govora	9
Tabela 5.1:	Rezultati t-testa in povprečne ocene za zaznavanje sovražnega govora homoseksualcih med homoseksualci in heteroseksualci	60
Tabela 6.1:	Status hipoteze	67

KAZALO SLIK

Slika 5.1:	Diskurz kot besedilo, interakcija in kontekst	40
------------	---	----

1 UVOD

Sovražni govor je v zadnjem času zelo aktualna tema. Njegov namen je ponižati, razčlovečiti ter v najhujši obliki celo pozivati k nasilju nad, po mišljenju tvorca sovražnega govora, »manjvrednimi« posamezniki in skupinami družbe. Čistega sovražnega govora je zaradi zakonodaje, ki prepoveduje in sankcionira sovražni govor, ter zaradi mehanizmov, ki ga odstranjujejo, zelo malo. Veliko pa je latentnega sovražnega govora, ki je zabrisan v skritih pomenih besedila in v kontekstu. Z ekspanzijo interneta je tudi velik del komunikacije prešel na internet ter v povezavi s tem na spletne forume, spletne časopise itd. Sovražni govor na internetnih forumih je relativno težko sankcioniran, saj se posamezniki skrivajo za svojo anonimnostjo in igrajo svojo virtualno vlogo. So pa na področju odstranjevanja sovražnega govora napredovali skoraj vsi internetni forumi, saj v procesu moderiranja odstranjujejo sovražne komentarje.

Sovražni govor, povezan s homoseksualci, navadno temelji na tipičnih stereotipih o njih, ki jih tvorca sovražnega govora uporabljajo kot izhodišče za sovražni govor. Tako s poenostavljanjem in posploševanjem homoseksualcem po eni strani pripisujejo bolezenska stanja, primitivne spolne prakse, grešna in amoralna dejanja in drugačen fizični izgled v primerjavi s heteroseksualci, po drugi strani pa jim verbalno odvzemajo pravice, kot so (dobra) starševska vloga in pravica po enakopravnem odobravanju.

Ko že govorimo o pravicah, ne smemo mimo pravice do svobode govora, ki je primarna človekova pravica. Vsak človek ima pravico tako strinjati se z nekom ali nečim, kot tudi podati kritiko, vendar vedno v znamenju spoštljivega in dostojnega diskurza. Meja med svobodo govora in sovražnim govorom je zelo tanka in zabrisana in kot taka idealno okolje za manevriranje med dopustnim in nedopustnim.

Temeljni cilj diplomskega dela je identificirati in empirično preveriti, v kakšni obliki je sovražni govor o homoseksualcih prisoten v analiziranih komentarjih, kako je izražen, kaj so podlaga in zametki le-tega ter ali obstaja razlika v zaznavanju sovražnega govora o homoseksualcih med homoseksualnimi in heteroseksualnimi osebami. Osnovni tezi diplomskega dela sta, da je sovražni govor na internetnih forumih posredovan v latentni

obliki v izogib sankcioniranju in brisanju komentarjev ter da homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti bolj doživljajo kot sovražni govor od heteroseksualcev. V diplomskem delu tako identificiram, preučujem in empirično preverjam sovražni govor, njegove skrite oblike, pomene in kontekst ter razlike v zaznavanju sovražnega govora o homoseksualcih med heteroseksualnimi in homoseksualnimi osebami.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih glavnih vsebinskih poglavij. V prvih treh poglavjih postavim teoretski okvir za nadaljnjo empirično preverbo. V prvem poglavju opredelim sovražni govor ter stereotipe in predsodke kot njegovo podlago. Nadalje opišem vpliv javne sfere na sovražni govor ter zakonsko regulativo sovražnega govora. V drugem poglavju opredelim internetne forume in njihove udeležence, predstavim internet kot medij in komunikacijsko orodje ter opredelim karakteristike sovražnega govora na internetnih forumih. V tretjem poglavju opredelim homoseksualnost, homofobijo in queer teorijo.

V četrtem poglavju opišem empirično preverbo sovražnega govora na internetnih forumih na primeru homoseksualcev. V prvem podpoglavju opredelim KDA kot metodo kvalitativne raziskave ter nadalje v posameznih podpoglavjih podpoglavja opredelim izbor foruma ter izvedem KDA komentarjev. V drugem podpoglavju empiričnega dela je kvantitativna raziskava, ki jo izvajam skozi anketni vprašalnik. Znotraj posameznih podpoglavij drugega podpoglavja opredelim metodologijo, opis vzorca, predstavim rezultate raziskave ter jih podrobneje obrazložim. Diplomsko delo v petem poglavju zaključim z diskusijo, kjer predstavim hipotezo in njen status ter podam kratek in celoten pregled raziskovalnih podatkov.

2 SOVRAŽNI GOVOR

Pojem sovražnega govora se je začel prvič pojavljati v Ameriki okoli leta 1920 in je imel močan vpliv na ameriško zakonodajo in politiko (Walker 1994, 4). Na internetu se je prvič pojavil maja 1995, na rasistični spletni strani »Stormfront« (Greenberg 1996; Meddaugh in Kay 2009; Klein 2012). Slednjo je ustanovil nekdanji član Ku Klux Klana, Don Black, z namenom povečevanja neonacistov in bele rase (Greenberg 1996). Black je bil vzor številnim ekstremističnim in rasističnim kreatorjem drugih

internetnih strani, ki so mu sledili s širjenjem sovražnega govora (Greenberg 1996). Danes je moč opaziti naraščanje sovražnega govora, ki je postal zelo aktualna tema in je posledično predmet številnih raziskav. Na podatkovni bazi Web of Science je bilo v obdobju od 1970 do junija 2013 na temo sovražnega govora objavljenih 240 člankov. Od tega sta bila le članka objavljena pred letom 1990, ostalih 238 člankov je bilo objavljenih v zadnjih 23 letih. Iz tega je razvidno, da zaznavanje, tematika in problematika sovražnega govora v zadnjem času intenzivno narašča.

2.1 OPREDELITEV SOVRAŽNEGA GOVORA

Skozi zgodovino se je sovražni govor nanašal na različne termine. V poznih dvajsetih in zgodnjih tridesetih letih 20. stoletja je bil poznan kot »rasno sovraštvo« (angl. *race hate*), v štiridesetih je bil generalno oklican za »skupinsko žalitev, sramoto« (angl. *group libel*) in je razglabljal o specifičnih legalnih vprašanjih, kot je npr., ali naj bi bil zakon o sramoti oz. žalitvi razširjen tako na skupine kot tudi na posameznike (Walker 1994). Prelomna so bila osemdeseta leta 20. stoletja, ko sta »sovražni govor« in »rasistični govor« (angl. *racist speech*) postala splošno razširjena in javna pojma (Walker 1994, 8).

Kratke in zgoščene definicije sovražnega govora potrebujejo natančnejšo razlago pojma »govor« (angl. *speech*) (Walker 1994). Govor je generalno uporabljen kot skupek vseh oblik komunikacije, tako verbalne kot neverbalne (Jackson 2012, 1000–1001). Pri verbalnih oblikah komuniciranja zajema tudi pisno in vizualno obliko izražanja, neverbalna komunikacija pa vključuje tudi parade, trakove, simbole itd. (Cowan in drugi 2002, 427).

Sovražni govor je tako kompleksen pojem, da je zanj težko podati definicijo, ki bi ga opredelila, saj številni avtorji podajajo različne opredelitve le-tega. V Tabeli 2.1 (glej str. 9–10) sem povzela nekaj opredelitev sovražnega govora.

Tabela 2.1: Taksonomija definicij sovražnega govora

	AVTOR	DEFINICIJA
1	Yong 2011, 386	»V širšem smislu je sovražni govor govor, ki napada druge na podlagi rase, narodnosti, verske pripadnosti, spola, spolne usmerjenosti ali pa drugega članstva v skupini, kjer je to članstvo v skupini moralno samovoljna razpoznavna lastnost.«
2	Smolla 1990, 195	»Sovražni govor je generični (splošen) izraz, ki se je izoblikoval za uporabo govornih napadov na podlagi rase, narodnosti, vere ali spolne usmerjenosti ali preferenc.«
3	Lederer in Delgado 1995, 5	»Sovražni govor je mehanizem podrejenosti, ki po navadi vključuje kompleksna in medsebojno povezana dejanja, ki so lahko fizična, verbalna ali simbolična ter ustrahujejo, nadlegujejo in diskriminirajo.«
4	Taylor 2012, 353-354	Sovražni govor » je neka vrsta obrekovanja skupine, kjer govor (ustni ali pisni) zatira tako duševno, telesno in/ali etično »manjvredne« skupine, ki so bile že tudi v zgodovini obravnavane kot manjvredne (npr. črnci, ženske, judje ...).«
5	Matsuda in drugi 1993, 36	Sovražni govor je sporočilo rasne manjvrednosti, ki je usmerjeno zoper člana zatirane skupine in je preganjajoče, sovražno in ponižujoče.
6	Tsesis 2002, 211	Sovražni govor je »nesocialni oratorij, ki je namenjen spodbujanju preganjanja ljudi na podlagi njihove rase, barve kože, vere, etnične skupine ali narodnosti in ima veliko verjetnost, da bo povzročil. . . škodo.«
7	Human Rights Watch v Walker 1994, 8	Sovražni govor je »vsaka napadalna oblika izražanja, uperjena na rasne, etnične, verske in druge diskretne manjšine ter ženske«.
8	Leskošek 2005, 81	»Sovražni govor je tisti, ki ustvarja realnost, ki oblikuje sovražne mentalitete in ki ustvarja podlago za vse druge oblike sovražnosti. Razumevanje in umeščanje sovražnega govora kot sovražno dejanje je osnova v razumevanju nestrpnosti oziroma sovražnosti in je ravno tako kriminalno dejanje kot rasistični ali

		nacionalistični fizični napad.«
9	Spletno oko	Sovražni govor je »izražanje mnenj in idej, ki so po svoji naravi diskriminatorne (ksenofobične, rasistične, homofobične itd.) in uperjene proti različnim manjšinam (etničnim, narodnim, verskim, kulturnim, spolnim ipd.). Sovražni govor temelji na prepričanju, da so nekateri ljudje manjvredni, ker zaradi posamezne osebne okoliščine pripadajo določeni skupini. Te osebne okoliščine so lahko: narodnost, rasa ali etnično poreklo, versko ali drugo prepričanje, spol, zdravstveno stanje, jezik, spolna usmerjenost, invalidnost, starost, gmotno stanje, izobrazba, družbeni položaj in drugo«.
10	Boeckmann & Turpin-Petrosino v Ferreira Campos in drugi 2012, 205	Kot sovražni govor se šteje »vsako izražanje predsodkov, ki je usmerjeno proti posameznikom ali skupini in ga storilci izrazijo z namenom, da bi ljudi blatili ali jih prizadeli«.
11	Gelber in Stone v Gelber 2010, 305	»Sovražni govor je izrazno ravnanje, ki lahko ali namerava vcepiti ali hujskati predsodke proti osebi ali skupini ljudi na določenem terenu, vključno z raso, narodnostjo, etično pripadnostjo, veroizpovedjo, spolno usmerjenostjo, spolno identiteto ali spolom«.

Če povzamem navedene definicije sovražnega govora, lahko rečem, da je sovražni govor napadalna verbalna ali neverbalna oblika izražanja do ljudi, katerih osebne okoliščine so drugačne od okoliščin tvorca sovražnega govora. Lillian (2007, 731) poudarja, da je v definicijah sovražnega govora najpogostejša značilnost skupine, ki je predmet sovražnega govora, rasa in/ali narodnost, medtem ko si raziskovalci niso enotni, ali sta predmet sovražnega govora tudi spol in spolna orientiranost. Iz zgornjih definicij lahko razberem, da večina navaja raso kot predmet sovražnega govora. Po drugi strani pa spolno orientiranost kot razlog za nastanek sovražnega govora v opredelitvi pojmov omenjajo zgolj Yong, Smolla, Spletno oko ter Gelber in Stone. To sicer ne pomeni, da jo ostali avtorji izključujejo kot predmet sovražnega govora, vendar pa kaže na to, da je njihova razčlenitev predmetov sovražnega govora bolj skopa oziroma spolno orientiranost klasificirajo kot »ostale manjšine« ali kot »drugo«.

Glavni cilj sovražnega govora je razčlovečiti tiste, proti katerim je usmerjen, jih ustrahovati, ponižati, raniti, degradirati, prestrašiti ali spodbuditi nasilje. Posledice sovražnega govora se ne odražajo samo na posameznikovem fiziološkem in čustvenem stanju, ampak tudi na njegovi osebni svobodi in dostojanstvu. Vpliva tako na posameznike, proti katerim je uperjen, kot tudi na celotno družbo, saj družba ni imuna na propagando sovraštva, rasizma in heteroseksizma ter na druge podobne stvari (Matsuda in drugi 1993, 1).

Žrtve sovražnega govora pogosto čutijo jezo, občutek zavrnitve in nesprejetosti, nemalokrat celo poskušajo spremeniti svoje vedenje in se pokorijo v izogib prihodnjemu napadanju s sovražnim govorom (Leets v Ferreira Campos in drugi 2012, 209). O tem, kako se počuti tvorec sovražnega govora, si raziskave niso enotne. Boromisza-Habashi (2012) meni, da se posamezniki ali skupine, ki širijo sovražni govor, dostikrat ne zavedajo uporabe le-tega oziroma ga velikokrat zanikajo, medtem ko Delgado in Yun (1994, 878) trdita, da se tvorec sovražnega govora ob tem, ko napada žrtev, počuti bolje. Če posamezniku dovolimo oz. omogočimo sovražni govor ali sovražno dejanje, to povečuje možnost, da bo to dejanje ponovil (Allport v Delgado in Yun 1994, 878) ter da mu bodo ostali člani družbe sledili, saj sklepajo, da je tako dejanje dopustno (Berkovitz v Delgado in Yun 1994, 878).

Sovražni govor se sicer razlikuje v posameznih kulturnih okoljih ter glede na socialno-kulturni kontekst, vezan na uporabo (Boromisza-Habashi 2012, 3–4), vendar pa je ne glede na kontekst kakršna koli oblika nestrpnosti podlaga za sovražni govor. Zato bom v nadaljevanju opredelila različne vzroke za sovražni govor.

2.2 PODLAGA ZA SOVRAŽNI GOVOR

Nestrpnost do sočloveka pomeni nespoštovanje in nesprejemanje raznolikosti ljudi, njihovih življenjskih praks in njihovih prepričanj, kar pomeni, da so nekateri ljudje obravnavani drugače na podlagi svoje spolne orientiranosti, verskih prepričanj, načina bivanja, govora, videza itd. (Leskošek 2005, 9–10). Družbena dovzetnost oz. nedovzetnost za »drugačnost« ljudi kreira okoliščine, kako bodo ti »drugačneži« sodelovali v družbeni in gospodarski sferi. Vsak posameznik stvari vidi in čuti drugače. Kompleksnost človeških identitet oblikuje kompleksnost njihovega doživljanja

diskriminacije, zatiranja, pritiska in neenakosti (Zappone 2003, 43). Kljub kompleksnosti doživljanja diskriminacije so predvsem stereotipi in predsodki močne podlage za nastanek sovražnega govora.

2.2.1 Stereotipi

Stereotipi so »proces pripisovanja lastnosti posameznikom na osnovi njihove skupinske pripadnosti, ne na osnovi individualnih značilnosti in posebnosti« (Ule 2000, 157). So »nesprejemljive, rigidne, izkrivljene predstave, ki ne upoštevajo individualnih razlik in družbenih sprememb« (Oakes in drugi 1999, 62). Podobno jih opredeli tudi Lippman (v Ule 2000, 156), ki jih definira kot selektivne in samoizpolnjujoče etnocentrične sodbe, ki ustvarjajo pristransko dojemanje sveta.

Proces, s katerim se stereotipi »aktivirajo« in začnejo vplivati na posameznikovo zaznavanje (angl. *perception*) in vedenje (angl. *behaviour*), lahko razdelimo na tri stopnje. Osebo najprej kategoriziramo na podlagi potez, značilnosti (npr. moški v kričeče roza majici). Nato se vključijo lastnosti, povezane s to kategorijo (npr. poženščen). V zadnji fazi pa omenjene lastnosti nato vplivajo na sodbe (angl. *judgement*) in vedenje (npr. sigurno je gej) (Fiske, Moskowitz, Li, Kirk, Schneider v Muller in Rothermund 2012, 557). Casper in drugi (v Muller in Rothermund 2012, 557) trdijo, da so stereotipi organizirani kot duševne sheme (angl. *mental schemata*), ki vsebujejo kategorije, kontekst in lastnost informacije. Nadaljujejo, da se specifične lastnosti stereotipov običajno aktivirajo le s kombinacijo ujemanja kategorije in ozadja/konteksta informacije. Npr. lastnost, kot je poženščen, se aktivira s pomočjo kombinacije kategorije (npr. moški v kričeče roza majici) in konteksta (npr. nakupovanje v drogeriji) (Casper in drugi v Muller in Rothermund 2012, 557).

Zaznavanje in ocenjevanje ljudi na podlagi njihove skupinske pripadnosti vodi do napak, ker »jih tipično obravnavamo tako, da so bolj podobni članom svoje skupine in bolj različni od članov drugih skupin, kot so v resnici« (Ule 2000, 157). Takšno zaznavanje je pristransko in diskriminatorno, ker skupino, ki ji pripadamo, ocenjujemo kot boljšo od tiste, ki ji ne pripadamo (Ule 2000, 157). Gledano z druge perspektive, se lahko pojavi tudi strah pred izpostavljenostjo in vrednotenjem »nas samih« s strani drugih. To vrednotenje »drugih o nas« nas lahko pripelje do tega, da tudi sami sebe

vidimo, kot nas vidijo drugi, kar posledično pripelje do popačenega vrednotenja samega sebe. Posledično nam sramota da občutek majhnosti in ničvrednosti. (Henry 2011, 52).

Stereotipi navadno zaživijo in se hranijo predvsem iz nevednosti, nepoznavanja in pomanjkanja priložnosti, da bi posameznika bolje spoznali ter predvsem da bi ga obravnavali kot individuum in ne kot pripadnika posamezne skupine. Zornik in Mirović (1996, 137–149) sta naredila raziskavo na temo življenja homoseksualne populacije in prišla do nekaterih ugotovitev glede tipičnih stereotipov o lastnostih homoseksualcev:

Geji so poženščeni in želijo postati ženske, lezbijke so možače in želijo postati moški.

Ta stereotip temelji na prevzemanju spolnih vlog na aktivne moške in pasivne ženske ter na delitvi dela, na tipična moška in ženska opravila (Zornik in Mirović 1996).

Geji sovražijo ženske, lezbijke pa sovražijo moške.

Ta stereotip izhaja iz strahu ali sovraštva do predstavnikov drugega spola in prav strah in sovraštvo naj bi bila tudi vzrok homoseksualnosti (Zornik in Mirović 1996).

Homoseksualci so duševno motene osebe.

Ta stereotip izhaja iz biološke teorije o porušenem kemičnem ravnovesju hormonov in iz predpostavke, da je homoseksualnost duševna bolezen in posledično potrebna zdravljenja (Zornik in Mirović 1996).

Aids je izključno bolezen homoseksualcev.

To mišljenje je posledica dejstva, da so aids najprej odkrili med homoseksualci. Veliko ljudi še vedno meni, da se z virusom HIV okužijo le istospolno orientirane osebe (Zornik in Mirović 1996).

Homoseksualne zveze po čustveni in seksualni plati niso enakovredne heteroseksualni zvezi.

Ta trditev izhaja iz prepričanja, da lahko le heteroseksualni spolni odnosi povsem zadovoljijo erotične potrebe ljudi (Zornik in Mirović 1996).

Homoseksualne osebe pogosto spolno zlorablajo otroke.

Spolna zloraba otrok se pojavlja tako med heteroseksualno kot med homoseksualno populacijo in ni odvisna od spolne orientiranosti. Spolno naklonjenost odraslih moških do fantkov imenujemo pederastija. Ta izraz se je zmotno razširil na vse homoseksualne odnose. Iz te besede izhaja tudi žaljivka »peder« (Zornik in Mirović 1996).¹

Homoseksualnost je amoralna in grešna.

Ta predstava izhaja iz prevladujoče katoliške morale (Zornik in Mirović 1996).

Zornik in Mirović (1996, 137–149) nanizata tudi nekaj zunanjih manifestacij, po katerih naj bi geje prepoznali. Te so, da imajo značilno feminilne poteze (slaba poraščenost telesa, mladosten videz, feminilne kretnje itd.), da nosijo zeleno ali rdeče spodnje perilo ter rdeče nogavice, radi poslušajo klasično ali disko glasbo, ob kateri plešejo, saj so dobri plesalci, cigareto držijo v levi roki, kar je bolj feminilno, dobro skrbijo za svoje telo in zunanjemu videzu posvečajo veliko pozornosti ter so zelo emocionalni in melanholični (Zornik in Mirović 1996, 137–149). Vsi ti stereotipi še ne pomenijo sovražnega govora do homoseksualcev, so pa lahko podlaga za nastanek le-tega, saj ljudje stereotipe sprejemajo kot resnične, poleg tega pa negativni stereotipi lahko prerastejo v predsodke.

2.2.2 Predsodki

Predsodek je »vrsta stališč, ki niso upravičena, argumentirana ali preverjena, a jih spremljajo intenzivne emocije in so odporna na spremembe« (Rot v Ule 2000, 163). Predsodki niso samo posamezni negativni stereotipi in ukrepi, temveč tudi pozicioniranje skupine v družbeni red (Bobo v Nielsen 2002, 266). Nielsen (2002, 266) trdi, da če so predsodki približek relativnega položaja v skupini, potem javni sovražni govor določa in kaže jasen primer enega od načinov, na katerem je izdelana in okrepljena družbena hierarhija dan za dnem.

¹ Celó Slovar slovenskega knjižnega jezika pravi, da je knjižna beseda za pederastijo homoseksualnost ter za pederast (moški, ki čuti spolno nagnjenje do dečkov) homoseksualec. Vir: Slovar slovenskega knjižnega jezika.

Gerard (v Ule 2000, 167) je predsodke primerjal z »učinki pogojnega refleksa«, saj prihaja do »avtomatizma pri uporabi predsodkov in takojšnje ocene objekta brez miselne in kritične distance subjekta do objekta«. Predsodke je primerjal s silogističnim sklepanjem. »To je sklepanje iz dveh premis, od katerih ena (zgornja premisa) navaja (največkrat negativno) vrednotenje neke lastnosti, druga (spodnja premisa) pa vsebuje trditev, da ima pripadnik določene skupine ljudi to lastnost« (Gerard v Ule 2000, 167).

Če si to sklepanje pogledamo v povezavi s homoseksualci, lahko navedemo kot primer sledeče:

Zgornja premisa: Aids ubija.

Spodnja premisa: Homoseksualci »prenašajo« aids.

Sklep: Homoseksualci ubijajo.

Predsodki se oblikujejo s pomočjo socialnih reprezentacij, ki prevladujejo v družbi, njihova poglobljena funkcija pa je, da prevajajo določene odnose diskriminacije, dominantnosti, podrejenosti in sovražnosti med družbenimi skupinami, pa tudi med javno in zasebno sfero (Daun v Šabec 2006, 20).

2.3 VPLIV JAVNE SFERE NA SOVRAŽNI GOVOR

Habermas (v Tanner 2001, 384) je javno sfero definiriral kot »področje družbenega življenja, v katerem zasebni ljudje pridejo skupaj in tvorijo javnost«. Nadaljuje, da je javna sfera »odprta za vse državljane, ki vsaj v grobem govorijo enako, brez prisile, z namenom, da bi prišli do skupnega ali javnega interesa« (Habermas v Tanner 2001, 384).

2.3.1 Javna sfera in javno mnenje

Javna sfera je »družbeni prostor, v katerem se odvija javno življenje« (Pinter 2006, 223). Je »prostor za komunikativno generiranje javnega mnenja, in to na načine, ki naj bi, vsaj do neke mere, jamčili moralno-politično veljavnost« (Fraser 2006, 276). Tako Arendt (v Villa 1992, 712) kot Habermas (v Villa 1992, 712) definirata javno sfero kot specifičen političen prostor, ločen od države in gospodarstva, kot institucionalno

omejeno diskurzivno areno, kjer se odvijajo debate med državljani, posvetovanja, sporazumi in dogajanje (Villa 1992, 712).

Komunikacija in dialogi v javni sferi vključujejo različne enakopravne igralce, katerih cilj je doseči racionalno soglasje, kar je videti kot demokratični proces, racionalno argumentirana debata, spoštovanje različnosti ter zmožnost pogleda »z druge strani« na podlagi racionalnih nasprotnih argumentov (Benhabib v Cammaerts 2009, 556). Habermasov koncept javne sfere temelji na analitični osrednjosti utemeljenega, kritičnega diskurza. Aktivno utemeljevanje javnosti omogoča obstoj javne sfere. Skozi takšen diskurz se oblikuje javno mnenje, ki oblikuje politiko države in razvoj družbe kot celote (Dahlgren 1995, 8). Habermasov koncept javne sfere vključuje vsa komunikacijska omrežja, kjer se obdelujejo in filtrirajo informacije ali mnenja, dokler to ne postane javno mnenje v tej komunikacijski strukturi (Tanner 2001, 384). Pomembno je poudariti, da javno mnenje pomeni mnenje, »ki nastane po javni razpravi v aktivni javni sferi in ni rezultat ankete« (Habermas v Tanner 2001, 384). Družba s šibkimi demokratičnimi tendencami in z neenakostnimi strukturnimi lastnostmi ne spodbuja ustvarjanja zdravih institucionalnih struktur, ki so potrebne za javno sfero (Dahlgren 1995, 12).

Internet, tisk, radio, televizija in drugi javni mediji so osrednji element javne sfere, ki predstavlja prostor med državo in civilno družbo, pri kateri je bistvenega pomena razmerje med zasebnim in javnim (Arendt v Teršek 2005, 42). Med tema dvema poljema naj bi bilo vzpostavljeno ravnotežje s primesmi spodbujanja in tudi tekmovalnosti (Sruk v Teršek 2005, 42). Ravno internet, kot najhitreje razvijajoči se osrednji element javne sfere, zaradi anonimnosti dopušča razvoj največ svobodnega, posledično pa tudi sovražnega govora. Razprave o sovražnem govoru prinesejo s sabo vprašanja v zvezi s svobodo govora, demokracijo in kako ter v kolikšni meri je potrebno vzpostaviti ravnovesje med različnimi pravicami, vključno s spoštovanjem in priznavanjem pravic, pa vendar paziti, da ne pride do diskriminacije (Cammaerts 2009, 556). Javna sfera omogoča, da ljudje prepoznavajo socialne pogoje, ki bodo omogočali argumente ali »racionalno-kritične razprave«, kar postane osnova za politično delovanje in posledično demokracijo (Calhoun v Tanner 2001, 384).

2.3.2 Demokracija

»Svoboda tiska in svoboda govora sta pojmovani kot temeljna elementa sodobne demokracije. Zakonodajata na državni in mednarodni ravni zagotavlja ne samo svobodo tiska, ampak tudi (celo primarno) svobodo govora kot temeljno človekovo pravico« (Splichal 2003, 985).

Liberalna demokracija je omejena v svojih ciljih in ukrepih, ki temeljijo na liberalnih prepričanjih, da posamezniki najbolje poznajo svoje interese in želje (Held v Hobson 2012, 444). Namen liberalne demokracije je zaščititi posameznikovo svobodo in jim omogočiti neovirano razvijanje lastnih interesov. Najpomembnejše so temeljne državljanske in politične pravice. Kadar manjšina nima glasu, je preglasovana ali nima enakih konkurenčnih pogojev, demokracija ne obstaja, saj je liberalno prepričanje v svobodo izražanja prepričljivo le, če imajo vsi posamezniki enako možnost izražanja (Guiner v Applebaum 2003, 159–160). Po liberalnem modelu demokracije imajo posamezniki že oblikovane pravice in se kasneje kot posamezniki združijo v družbo. Ta model kaže razdrobljeno pojmovanje posameznikov in družbe.

Nasprotno od tega socialni model demokracije poudarja položaj skupnostne narave, kjer so odnosi med posameznikom in družbo, torej med individualnim in družbenim, veliko močnejši (Hobson 2012, 449). Demokratični modeli večinoma temeljijo na delovanju v mejah znotraj države. Z globalizacijo pa bi bilo demokracijo potrebno razširiti na mednarodni ravni. Marcetti (2010, 105) je povzel: »Ali je demokracija globalna ali ni demokracije ... Ideal demokracije zahteva oblikovanje sistema, v katerem imajo vsi državljani svoj glas pri oblikovanju norm in odločitev, ki imajo javni obseg ... Velik del svetovnega prebivalstva nima v resnici nobene besede pri čezmejnih odločitvah, ki (pogosto globoko) vplivajo na njihovo življenje. Z demokratične perspektive to pomanjkanje glasu ni sprejemljivo.«

Po Habermasu (2006, 412) institucionalna zasnova sodobnih demokracij združuje tri pomembne elemente – *zasebno avtonomijo državljanov* (vsak državljan svoje življenje upravlja po svoje), *demokratično državljanstvo* (vključitev svobodnih in enakopravnih

državljanov v politično skupnost) in *neodvisnost javne sfere* (vmesni sistem med državo in družbo).

Post (v Johnson in Duran 2012, 496) povzame prvi amandma ameriške ustave, ki pravi, da je pomembno mnenje vseh državljanov, in prav to je temelj demokratičnega odločanja. »Namen prvega amandmaja je zaščititi prosto oblikovanje javnega mnenja, ki je pogoj, brez katerega se ne gre demokracije« (Johnson in Duran 2012, 449). Nujnost demokratične legitimacije je, da vsebuje »vsa prizadevanja za vplivanje na javno mnenje« ter da je cilj demokratične legitimacije javno mnenje, ki je odprto in subjektivno sodelovanje vseh mnenj, tudi tistih, ki so samosvoja in ekscentrična (Johnson in Duran 2012, 499–500). Družbena pravičnost in indikatorji dobrega počutja so odvisni od »glasu v javnem življenju«, saj se moč običajno enači z močjo govora ter tišina s šibkostjo (Jackson 2012, 1000–1001).

2.3.3 Svoboda govora

Voltaire je izjavil: »Ne odobravam, kar govorite, vendar bom do smrti branil vašo pravico, da to rečete«. Svoboda govora je temeljna vrednota demokratičnih držav. Obsojati sovražni govor in ga preganjati lahko v nekaterih primerih pomeni vojno svobodi govora. Kljub temu da so definicije za sovražni govor jasno podane, je meja med sovražnim govorom in svobodo govora zelo tanka.

Cole in Kelley (v Cowan in drugi 2002, 250) trdita, da svoboda govora predstavlja odprto forum, v katerem lahko ljudje izpodbijajo mnenja in stališča drugih, in da je svoboda govora močno orožje za tiste, ki si prizadevajo za družbene spremembe. Vendar je paradoksalno svoboda govora, ki velja za skoraj neomejeno etično dobro, rutinsko omejena na družbe, ki skušajo spodbuditi to dobro (Gelber 2010, 304). Svoboda govora je odvisna od enakosti med govorniki, ker če osebam v javnem diskurzu ni dovoljeno oz. jim je preprečeno, da same izberejo, kaj naj sporočijo ali ne sporočijo, potem demokratični legitimaciji ni zadoščeno (Post 2012, 18). Svobodo govora in enakost za vse je mogoče uskladiti le s priznanjem, da je svoboda govora iluzorna, razen ob predpostavki, da ima vsak posameznik enake priložnosti in zmožnosti govorjenja (Ma 1995, 696).

Delgado in Yun (1994, 877) sta svobodo govora obravnavala z drugega vidika in trdita, da je ravno svoboda govora najboljši prijatelj manjšin in osnovno orodje družbenih reform. Osebam, ki se borijo za doseg družbenih reform, kar manjšine so, je pomembno, da ni ovir v svobodi izražanja, saj je svoboda izražanja njihov lastni interes (Delgado in Yun 1994, 877). Svoboda govora je veliko doprinesla k uspehu in napredovanju manjšin, kot so gejevska osvobodilna gibanja, gibanja za državljanske pravice, ženska gibanja itd., in je bistvenega pomena za napredovanje le-teh (Cowan in drugi 2002, 249). Po drugi strani pa so tarče sovražnega govora, kot izkrivljena in škodljiva oblika neomejenega govora, pogosto prav manjšine.

Beck (2001) je preučeval odnos študentov in učiteljev v katoliški šoli do homoseksualnega študenta. Trdi, da čeprav naj bi šola predstavljala homoseksualnost kot moralno sprejemljivo, bi morala biti šola po drugi strani odprta demokratični razpravi tudi za učence in učitelje, ki menijo, da je homoseksualnost odvrtna in grešna ter da so homoseksualci grešniki. Pravi, da bi moral imeti vsak posameznik pravico, da javno in odkrito izrazi svoje stališče. Nepravilno naj bi bilo utišati tiste verske posameznike, ki so pripravljeni razpravljati in braniti svoja stališča, uperjena proti homoseksualcem. Z utišanjem vernega človeka in njegovega neodobravajočega pogleda na homoseksualnost bi omenjen človek postal manjšina, ki se jo zatira, na ta način pa bi prišlo do obrnjene kulturne uvedbe (Beck 2001). Walker (1994, 141) trdi, da je bolje obdržati svobodo govora, saj užaljenost, manjvrednostni kompleks ali prizadetost na osebni ravni ne smejo kratiti pravic svobodnega izražanja. Rešitev vidi v tem, da bi bilo smotrnejše zatirane skupine naučiti, kako se spopasti in spoprijeti s sovražnostjo, ki jih razžira (Walker 1994, 141).

Kljub temu da imamo svobodo govora, so sovražne besede in posledično sovražni govor z zakonom prepovedani. Zakonsko regulacijo sovražnega govora v RS bom opisala v naslednjem podpoglavju.

2.4 ZAKONSKE OMEJITVE SOVRAŽNEGA GOVORA

V Republiki Sloveniji je sovražni govor neposredno ali posredno reguliran v *Ustavi Republike Slovenije*, v *Kazenskem zakoniku Republike Slovenije* ter v *Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja* (Spletno oko). Omenjene dokumente, ki so

temeljni zapisi slovenske demokracije, bom v naslednjih podpoglavjih natančneje opredelila, hkrati pa sovražni govor obravnava tudi vrsta mednarodnih dokumentov (Spletno oko): »Evropska konvencija o človekovih pravicah, Mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah, Konvencija o kibernetiski kriminaliteti, Dodatni protokol h Konvenciji o kibernetiski kriminaliteti, ki obravnava inkriminacijo rasističnih in ksenofobičnih dejanj, storjenih v računalniških sistemih«.

2.4.1 Ustava Republike Slovenije in sovražni govor

Ustava, kot najvišji splošni pravni akt, vsem državljanom zagotavlja svobodo govora in izražanja misli, a le do tam, kjer se začnejo posegi v pravice drugega.

Ustava Republike Slovenije v 39. členu zagotavlja svobodo izražanja (Ustava RS 2011, 34): »Zagotovljena je svoboda izražanja misli, govora in javnega nastopanja, tiska in drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno izbira, sprejema in širi vesti in mnenja. Vsakdo ima pravico dobiti informacijo javnega značaja, za katero ima v zakonu utemeljen pravni interes, razen v primerih, ki jih določa zakon«.

Hkrati pa je v Ustavi svoboda govora delno omejena v 63. členu – Prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni (Ustava RS 2011, 43): »Protiustavno je vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovražstva in nestrpnosti. Protiustavno je vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni«.

Ustava RS zagovarja svobodo govora kot ustavno pravico vsakega državljana, vendar ta svoboda ni absolutna. Omejena je s prepovedjo neenakopravnosti in posledično sovražnim govorom.

2.4.2 Kazenski zakonik Republike Slovenije

Sovražni govor je reguliran tudi v kazenski zakonodaji. Kazenski zakonik Republike Slovenije svobodo govora hkrati varuje ter jo tudi omejuje. V spodnjih treh členih je poudarek na enakopravnosti in spoštljivem obnašanju do sočloveka.

131. člen o kršitvi enakopravnosti (Kazenski zakonik 2008):

- 1. Kdor zaradi razlike v narodnosti, rasi, barvi, veroizpovedi, etnični pripadnosti, spolu, jeziku, političnem in drugačnem prepričanju, spolni usmerjenosti, gmotnem stanju, rojstvu, izobrazbi, družbenem položaju ali kakšni drugi okoliščini prikrajša koga za katero izmed človekovih pravic ali temeljnih svoboščin, ki so priznane od mednarodne skupnosti ali določene z ustavo ali zakonom, ali mu takšno pravico ali svoboščino omeji, ali kdor na podlagi takšnega razlikovanja komu da kakšno posebno pravico ali ugodnost, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta.*
- 2. Enako se kaznuje, kdor preganja posameznika ali organizacijo zaradi njihovega zavzemanja za enakopravnost ljudi.*
- 3. Če stori dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena uradna oseba z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic, se kaznuje z zaporom do treh let.*

266. člen o kršitvi človeškega dostojanstva z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic (Kazenski zakonik 2008): »Uradna oseba, ki pri opravljanju službe z zlorabo svojega uradnega položaja ali uradnih pravic s kom grdo ravna, ga žali, ga lahko telesno poškoduje ali sploh ravna z njim tako, da prizadane njegovo človeško dostojanstvo, se kaznuje z zaporom do treh let«.

297. člen o javnem spodbujanju sovraštva, nasilja ali nestrpnosti (Kazenski zakonik 2008):

- 1. Kdor javno spodbuja ali razpihuje narodnostno, rasno, versko ali drugo sovraštvo, razdor ali nestrpnost, ali spodbuja k drugi neenakopravnosti zaradi telesnih ali duševnih pomanjkljivosti ali spolne usmerjenosti, se kaznuje z zaporom do dveh let.*
- 2. Enako se kaznuje, kdor javno širi ideje o večvrednosti ene rase nad drugo ali daje kakršnokoli pomoč pri rasistični dejavnosti ali zanika, zmanjšuje pomen, odobrava, omalovažuje, smeši ali zagovarja genocid, holokavst, hudodelstvo*

zoper človečnost, vojno hudodelstvo, agresijo ali druga kazniva dejanja zoper človečnost.

3. Če je dejanje iz prejšnjih odstavkov storjeno z objavo v sredstvih javnega obveščanja, se kaznuje tudi urednik oziroma tisti, ki ga je nadomeščal, s kaznijo iz prvega ali drugega odstavka tega člena, razen če je šlo za prenos oddaje v živo in dejanj iz prejšnjih odstavkov ni mogel preprečiti.

4. Če je dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena storjeno s prisilo, grdim ravnanjem, ogrožanjem varnosti, sramotitvijo narodnostnih, narodnih ali verskih simbolov, poškodovanjem tujih stvari, skrunitvijo spomenikov, spominskih znamenj ali grobov, se storilec kaznuje z zaporom do treh let.

5. Če stori dejanja iz prvega ali drugega odstavka tega člena uradna oseba z zlorabo uradnega položaja ali pravic, se kaznuje z zaporom do petih let.

6. Sredstva in predmeti s sporočili iz prvega odstavka tega člena, pa tudi pripomočki, namenjeni za njihovo izdelovanje, razmnoževanje in razpečevanje, se vzamejo ali njihova uporaba ustrezno onemogoči.

Za razliko od Ustave RS Kazenski zakonik predvsem poudarja sankcije v primeru kršitve enakopravnosti, človeškega dostojanstva in v primeru spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Sovražni govor je tudi po tej veji regulative nedopusten.

2.4.3 Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja

Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja opredeljuje in prepoveduje diskriminacijo, viktimizacijo in nadlegovanje (ZUNEO 2004):

3. člen govori o prepovedi diskriminacije in viktimizacije:

1. Na katerem koli področju družbenega življenja iz 1. člena tega zakona je prepovedano ravnanje, ki pomeni diskriminacijo iz 4. oziroma 5. člena tega zakona.

2. Če kljub prepovedi iz prejšnjega odstavka pride do storitve ali opustitve, ki pomeni diskriminacijo iz 4. oziroma 5. člena tega zakona, diskriminirana oseba ne sme biti izpostavljena neugodnim posledicam zaradi njenega ukrepanja (prepoved viktimizacije).

4. člen opredeli pojem enakega obravnavanja iz 3. člena:

1. Enako obravnavanje pomeni odsotnost neposredne oziroma posredne diskriminacije zaradi katere koli osebne okoliščine iz 1. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: osebna okoliščina).

2. Neposredna diskriminacija zaradi osebne okoliščine obstaja, če je oseba zaradi te osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot druga oseba.

3. Posredna diskriminacija zaradi osebne okoliščine obstaja, če na videz nevtralne določbe, merila ali ravnanje v enakih ali podobnih situacijah in pogojih postavlja osebo z določeno osebno okoliščino v manj ugoden položaj kot druge osebe, razen če te določbe, merila ali ravnanja objektivno upravičujejo legitimni namen in če so sredstva za doseganje tega cilja primerna in potrebna.

4. Neposredna ali posredna diskriminacija so tudi navodila v smislu prejšnjih odstavkov.

5. člen opredeli pojem nadlegovanja iz 3. člena: »1. Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, temelječe na kateri koli osebni okoliščini, ki ustvarja zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo ter žali njeno dostojanstvo. 2. Nadlegovanje iz prejšnjega odstavka se šteje za diskriminacijo po določbah tega zakona«.

Iz vseh zgoraj opisanih zakonov je razvidno, da svoboda govora, kot že omenjeno, ni absolutna in da je ta svoboda omejena tam, kjer se začenjajo posegi v pravice drugega. Potrebno se je tudi zavedati, da so regulacijski postopki v teoriji eno, v praksi pa drugo. V Sloveniji imamo predvsem pomanjkanje javne prakse. Obstajajo pa primeri, ko se je sankcija sovražnega govora pri nas že izvršila. »Po podatkih statističnega urada RS so sodišča v letu 2010 izdala tri kazenske sodbe, med njimi dve obsodilni, v letu 2011 pa devet kazenskih sodb, med njimi osem obsodilnih. Za leto 2012 na SURS še ni statistike« (Butala 2013). Butala (2013) pravi, da je sovražni govor družbeni pojav, ki ga je potrebno tako tudi obravnavati. Rešitev vidi v preventivnem delovanju, kjer je potrebno poudariti ozaveščanje, izobraževanje in preventivno delovanje vseh družbenih sil države in civilne družbe, saj je po njegovem mnenju kazenskopravna obravnava sovražnega govora skrajni ukrep (Butala 2013). Podobnega mnenja je tudi Mihelič (2013), ki se ukvarja predvsem s sovražnim govorom na internetu in pravi:

Naklonjeni smo dvotirnemu pristopu k omejevanju sovražnega govora na spletu. In sicer na eni strani dosledni kazenski obravnavi najhujših oblik sovražnega govora in na drugi strani aktivnemu delovanju civilne družbe, ko gre za primere milejših oblik sovražnega govora /.../, treba je torej hitro reagirati, ko zasledimo sovražni govor. Pri tem imam v mislih predvsem spletne urednike in moderatorje spletnih portalov. Z doslednim moderiranjem spletnih komentarjev bi lahko prav oni naredili največ na tem področju.

Jakopič (2005) podobno meni, da je internet prevzel vlogo, ki jo je v nekdanji Jugoslaviji imel stadion, kjer je vsakdo lahko vpil, kar je hotel, ker je bil anonimen. Internet je zato, kljub zakonski prepovedi sovražnega govora, idealen prostor za širjenje sovraštva (Jakopič 2005). Ravno internet je okolje sovražnega govora, ki ga preučujem v svojem diplomskem delu, zato ga bom razdelala v naslednjem poglavju.

3 INTERNETNI FORUMI

Pojav interneta kot globalno dosegljivega internetnega prostora privede do velikega spodbujanja demokratične javne sfere in lajšanje razprav (Cammaerts 2009, 556). Internetni svet je mesto, ki povezuje, tvori identitete in pripadnost med uporabniki spletnih skupnosti ter predvsem presega in ponovno konfigurira »off-line« socialne prostore ter državne okvire (Vora 2012, 793). Internetni forumi lahko vključujejo na tisoče udeležencev in na milijone sporočil, saj ga geografska razdalja, spol, starost, socialni status, politična in verska prepričanja posameznih uporabnikov ne omejujejo (Skitka in Sargis 2006). Razprave so vsebinsko zelo raznolike in jih poganja več motivov. Motivi so lahko želja po virtualnih srečanjih z ljubitelji določene dejavnosti, podaja ocen o posameznih storitvah ali izdelkih, pro et contra razprave v zvezi s politiko, vero, spolno usmerjenostjo, raso, ali pa zgolj pomoč pri posameznih težavah in iskanje somišljenikov (Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 449).

Internetne razprave v nasprotju s tradicionalnimi mediji, ki služijo relativno pasivnemu občinstvu, vključujejo veliko število uporabnikov, ki aktivno izražajo svoja stališča, saj se osvobodijo strahu pri izražanju skrajnih pogledov, ker so relativno anonimni, hkrati pa jim ustalitev vzdevkov omogoča medsebojno priznavanje v razpravah. Ravno ta

aktivna participacija pripomore k razvijanju socialnih omrežij in rasti interneta kot medija (Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 451).

3.1 INTERNET KOT MEDIJ IN KOMUNIKACIJSKO ORODJE

»Definirati internet kot en homogen medij bi bilo napačno, saj vsebuje vrsto različnih aren, ki so strukturirane na različne načine, uporabljene v različne namene in podprte z različnimi dodatnimi tehnologijami« (Förnas in drugi 2002, 17). Tako je postal zadnja velika tehnologija za »razbremenitev« radia, televizije, »downloadanje« glasbe in videov, filme, časopise in bloge, ki seže preko nacionalnih in kulturnih meja (Straubharr in Boyd 2007, 134).

Nova generacija medijev vsekakor temelji na računalniški tehnologiji. Te različne forme medijev, ki jih pogosto imenujemo »novi mediji«, imajo zmožnosti, ki jih značilno razlikujejo od predhodne generacije množičnih medijev. Dve izmed osnovnih diferenc sta ti, da se novi mediji lahko uporabljajo za interaktivno komunikacijo, s tem se prekine enosmerna narava množičnega komuniciranja, ter da imajo veliko karakteristik komuniciranja iz oči v oči (Rogers v Croteau in Hoynes 2000, 317).

Internet kot novi medij je univerzalno, med sabo povezano omrežje, ki bo zabrisalo razlike med interpersonalnim in množičnim komuniciranjem ter med zasebno in javno komunikacijo (Neuman v Croteau in Hoynes 2000, 318). Internet kot tak ima ogromno ključnih zmožnosti. Je poceni, spreminja pomen geografske distance, daje možnost hitre komunikacije, dopušča več kanalov pritoka znanj ter najpomembnejše, daje priložnost za interaktivno komuniciranje (Neuman v Croteau in Hoynes 2000, 318). Tradicionalni sistem množičnega medija pa ima visoko stopnjo časovno-prostorske oddaljenosti pri prenosu vsebin, dostop do informacij pa je odvisen od institucionalne ureditve, medtem ko internet kot medijski sistem spreminja obstoječe vzorce dostopnosti in omogoča arhiviranje informacij (Slevin v Oblak in Petrič 2005, 67).

V današnji informacijski družbi so internet in nove informacijsko-komunikacijske tehnologije na široko odprli vrata območjem z visokimi tehnološkimi, teoretičnimi in praktičnimi potenciali za oblikovanje vseobsegajoče in vsevsebujoče javne sfere. Predvsem gospodarske in državne združbe tehnologijo najbolje izkoriščajo in z uporabo le-te so pridobile še večjo relativno prednost pred ljudmi, torej pred javnostjo. Okolje

kibernetskega prostora je tako razpršeno, da je težko govoriti o homogeni in univerzalni javni sferi. Posamezniki smo na nek način postali odvisni od medijskih reprezentacij (Sturken in Cartwright 2001, 178). Pomembno je, da mediji ustvarjajo realno, nepristransko in nediskriminatorno okolje, da bi se izognili ustvarjanju podlage za sovražni govor. Zato je tudi internet kot medij zakonsko reguliran glede širjenja nestrpnosti in sovražnega govora. Ureja ga Zakon o medijih (Zmed 2006), ki pravi:

1. poglavje, 1. oddelek, 2. člen:

1. Mediji po tem zakonu so časopisi in revije, radijski in televizijski programi, elektronske publikacije, teletekst ter druge oblike dnevnega ali periodičnega objavljanja uredniško oblikovanih programskih vsebin s prenosom zapisa, glasu, zvoka ali slike na način, ki je dostopen javnosti.

2. Programske vsebine po tem zakonu so informacije vseh vrst (vesti, mnenja, obvestila, sporočila ter druge informacije) in avtorska dela, ki se razširjajo prek medijev z namenom obveščanja, zadovoljevanja kulturnih, izobraževalnih in drugih potreb javnosti ter množičnega komuniciranja.

3. Mediji niso bilteni, katalogi ali drugi nosilci objavljanja informacij, ki so namenjeni izključno oglaševanju, poslovnemu komuniciranju, izobraževalnemu procesu ali notranjemu delu gospodarskih družb, zavodov in ustanov, društev, političnih strank, cerkvenih in drugih organizacij, šolska glasila, Uradni list Republike Slovenije, uradna glasila lokalnih skupnosti in druge uradne objave, plakati, letaki, prospekti in transparenti ter videostrani brez žive slike (neplačana obvestila), razen če je s tem zakonom določeno drugače.

1. poglavje, 2. oddelek, 6. člen (Zmed 2006):

Dejavnost medijev temelji na svobodi izražanja, nedotakljivosti in varstvu človekove osebnosti in dostojanstva, na svobodnem pretoku informacij in odprtosti medijev za različna mnenja, prepričanja in za raznolike vsebine, na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin v skladu s programskimi zasnovami in profesionalnimi kodeksi ter na osebni odgovornosti novinarjev oziroma drugih avtorjev prispevkov in urednikov za posledice njihovega dela.

1. poglavje, 2. oddelek, 8. člen (ZMed 2006): »Prepovedano je z razširjanjem programskih vsebin spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovrašstvo in nestrpnost«.

Podobno kot sem že opredelila korelacijo med svobodnim in sovražnim govorom v poglavju Zakonske ureditve sovražnega govora, tudi Zakon o medijih medijem omogoča svobodo izražanja kot njihovo primarno pravico, razen v primeru spodbujanja neenakopravnosti, sovrašstva in nestrpnosti. Mediji v smislu spletnih časopisov in revij, radia in televizije se kot taki v večini izogibajo zakonsko prepovedanih vsebin, problem nastane pri spletnih forumih, ki zaradi anonimnosti uporabnikov in ohlapnega delovanja moderatorjev lažje postanejo okolje sovražnega govora.

3.2 OPREDELITEV INTERNETNIH FORUMOV IN NJIHOVI UDELEŽENCI

Internetni forumi so sredstvo za neformalno razpravo, ki lahko uresniči in oblikuje kritično mnenje. So mesto, kjer se zbirajo številni udeleženci s svojimi psevdonimi, ki se lahko povežejo in umaknejo v vsakem trenutku (Lewinski 2010, 79). Med internetne forume uvrščam tudi komentarje pod članki v spletnih časopisih, kjer imajo komentatorji enako možnosti izražanja kot na vseh drugih internetnih forumih.

Internetni forumi so po tipu komunikacijskega razmerja skupinski, kjer lahko več uporabnikov komunicira z večimi, omogočajo dvosmerno komunikacijo in so asinhroni glede na komunikacijsko odzivnost. Namenjeni so javnemu komuniciranju, kjer uporabniki med sabo komunicirajo s posredovanjem teksta, lahko pa dodajo tudi slike, video, zvok itd. (Škerlep 1998, 27–28). Pomembno vlogo imajo pri oblikovanju javnega mnenja, saj so internetni forumi nekakšen alternativni vir informacij množičnih medijev, imajo pa tudi status »družbenega modreca« in so »skupek znanja večih« (Dellarocas 2006, 1577).

Najpomembnejši način za izražanje identitete na spletnih forumih je artikulacija posameznih mnenj v pisni obliki (Coate in Waskul v Williams in Copes 2005, 72). Zgodovinsko pomembne meje, kot so status, spol in rasa, so v virtualnih svetovih postale oslABLJENE (Kendall v Williams in Copes 2005, 72), saj nam anonimnost na internetu dopušča odločitev, kako bomo predstavili sebe. Turkle (v Williams in Copes

2005, 72) trdi, da ljudje uporabljajo internetne forume kot prostor, kjer so lahko, za razliko od realnega sveta, identitete skupek norm, prepričanj in vrednot brez strahu na odziv ljudi, ki bi bil lahko prisoten v realnem svetu, ter nadalje poudarja, da zveza med anonimnostjo in gradnjo identitete kaže, da je odločitev o identiteti v kibernetnem prostoru relativno nepomembna za življenje v realnem okolju. Če drugi zavračajo spletno samopredstaviteljsko posameznika, lahko posameznik to zavračanje ignorira ali pa se mu preprosto izogne, kar bi bilo v manj anonimnih okoliščinah težje.

Cohen (v Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 451) je ugotovil, da je vpliv skupine zelo pomemben in da ne vpliva samo na ključne predmete, temveč »opredeljuje sam pomen predmetov v resničnem svetu«. Nadaljuje, da so mnenja, ki jih podajo zaupanja vredni člani skupine, sprejeta brez posvetovanja, ne glede na vsebino (v Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 451). Ljudje so tako pod vtisom, da imajo homogen in popoln pogled na stvari, saj ne vidijo nobenih nasprotujočih si podatkov ali razlag. Wojcieszak (v Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 451) ta fenomen imenuje lažni konsenz (angl. *false consensus*). Prav to lažno homogeno miselno poistovetenje vodi do še bolj ekstremnih zaznavanj norm znotraj skupine (Lee v Sobkowicz & Sobkowicz 2012, 451). Odličen boj proti ekstremizmu z lažnim konsenzom in manjši toleranci so tisti internetni forumi, kjer diskusije potekajo v duhu pro et contra. Če je uporabnikom forumov dovoljeno omenjeno izmenjavanje nasprotujočih si mnenj, ki včasih že mejijo na obliko zlorabe, lahko to paradoksalno vodi k boljši komunikaciji.

Lord je s svojimi sodelavci (1979) izvedel eksperimentalno študijo, s katero so želeli raziskati, ali lahko neizpostavljenost pred drugačnimi stališči povzroča pristranskost. Ugotovili so, da so bila mnenja, ki niso bila izpostavljena drugačnim stališčem, močno pristranska (Lord in drugi 1979). To lahko pripelje do razvoja kolektivnih identitet, v stilu »mi« – »oni«. »Drugi« »naši« skupini predstavljajo nevarnost in simbolizirajo zagon za kolektivno ukrepanje. Pomembno je poudariti, da je gradnja »drugega« v virtualnem svetu olajšana, saj so meje na spletu pogosto porozne, z malo ali nič omejitvami, kdo se lahko registrira na forumu in tvori interakcijo znotraj skupnosti (Mitra v Williams in Copes 2005, 72).

Internetni forumi so odlično okolje za raziskovanje vzorcev komunikacije med ljudmi in dinamičnih socialnih struktur, saj lahko opazujemo, kako se med sabo povezujejo

vsebinske, časovne in emocionalne komponente komunikacije. Diskusije na forumih so, kot že omenjeno, samo nekoliko moderirane, zato dopuščajo uporabnikom ogromno svobode pri izbiri različnih vrst izrazov, omogočajo dodelana besedila ali samo posamezne besede ter vljudno razpravo ali pa nespodobno, opolzko izrazoslovje ali celo sovražni govor (Sobkowicz in Sobkowicz 2012, 448).

3.3 SOVRAŽNI GOVOR NA INTERNETNIH FORUMIH

V zadnjem desetletju se je veliko sovražnih organizacij ali posameznikov preselilo v kibernetični prostor, kjer imajo veliko mero anonimnosti. Sovražni govor so lahko poleg besed, slik, simbolov, novic, teorij zarote, pop kulture v kibernetičnem svetu tudi povezave in prenosi. Danes se sovražni govor največ pojavlja skozi manj očitno, a mogoče celo bolj učinkovito komunikacijo v kibernetskem prostoru (Klein 2012, 427–428). Sovražni govor in internetne forume sem že opredelila v prejšnjih poglavjih. V tem poglavju bom predstavila internetne forume z vidika specifičnega prostora za sovražni govor ter internetne forume kot tip virtualne skupnosti.

Dees (v Meddaugh in Kay 2009, 254) opozarja, da so danes sovražne spletne strani narejene tako, da delujejo kot zelo zanesljive, ter nadaljuje, da tiste strani, ki se izražajo s sovražnimi besedami, kot so npr. »črnuh« (angl. *nigger*) ali »sovraži jude« (angl. *hate the jews*), ljudem ne delujejo kredibilne in so vseč samo najbolj trdnemu rasističnemu jedru. Strani sovražnih skupin so zdaj veliko bolj komplicirane, večina od teh strani je tekoče, dobro napisanih, najhuje pa je to, da ti pisci niso zavaljenci piva, ki delujejo iz avtomehanične trgovine, temveč so to običajno dobro izobraženi in pametni ljudje (Dees v Meddaugh in Kay 2009, 254). Mnoge virtualne skupnosti namenoma usmerjajo govor znotraj meja skupnosti, tako da spodbujajo svoje člane, da govorijo o temah, pomembnih za skupnost, urejajo pa ga preko moderatorjev, ki zavračajo ali odstranjujejo neprimerna sporočila (Chua 2009, 234).

Sovražni govor je lahko izražen s tistimi jezikovnimi sredstvi, ki so žaljiva že sama po sebi, lahko pa tudi bolj latentno, preko jezikovnih sredstev, ki so sicer stilno nezaznamovana, a dobijo v določenem družbenem okolju negativno semantično vrednost. Navadno ni sestavljen iz vrhunske obrazložitve, temveč poskuša »prepričati« občinstvo z ustvarjanjem simboličnih kod za nasilje, ki jih Whillock (v Klein 2012, 428)

poimenuje »sovražni apeli« (angl. hate appeals) (Klein 2012, 428). Preko sovražnih apelov se artikulirajo rasni, kulturni, spolni, zgodovinski in drugi stereotipi, ki so lahko izraženi tudi kot informacije ali humor (Billig v Klein 2012, 428), namen te retorične strategije je očrniti »njih« na način, da je apel na večinski »naši« identiteti (Allport v Klein 2012, 428). Po drugi strani pa so internetni forumi zaradi neskončnega in neomejenega digitalnega prostora in zagotavljanja anonimnosti tudi idealno okolje za uspevanje marginaliziranih skupin, kjer lahko jasno, glasno in varno pokažejo svoja prepričanja (Klein 2012, 429).

Postopek, preko katerega sovražne skupine vztrajno gradijo navzočnost v kibernetnem svetu, je podoben kot pri drugih družbenih gibanjih, njihov skupni cilj so občinstvo, pozornost in ukrepi, kar je bistveno bolj dosegljivo s pomočjo globalnega spleta (Klein 2012, 431). Virtualna skupnostna identiteta, ki jo je smiselno aplicirati tudi na internetne forume, se lahko odraža v več kot eni kolektivni ideji in je odvisna od interakcije med kolektivnimi identitetami uporabnikov, saj je komunikacija zelo pomembna pri razvoju kolektivne identitete. Dve ločeni skupini v virtualni skupnosti lahko sprejmeta dve različni in izključujoči si kolektivni identiteti (Chua 2009, 235).

Utišan govor (angl. *silencing speech*) se pojavi, ko ena kolektivna identiteta v virtualni skupnosti postane opredeljena kot kontradiktorni cilj kolektivne identitete (Chua 2009, 235). Utišani govor ustvarja virtualno skupnostno identiteto konflikta. Ko ena kolektivna identiteta sama sebe definira kot nasprotnika in cilj skupnosti ni enako definiran, konflikt krepi kolektivno identiteto nasprotnika, medtem ko zmanjšuje kolektivno identiteto cilja (Chua 2009, 235).

Do raznolikosti v virtualnih skupnostnih identitetah pride, ko se pojavita dve skupnosti, pri čemer ena ciljna skupina regulira govor, s čimer kaže svojo kolektivno identiteto, druga pa dopušča, da obe skupini govorita, s čimer se manifestira kontradiktorna skupnostna kolektivna identiteta (Chua 2009, 235).

V virtualnih skupnostih je potrebna vsaj neka raven upravljanja. Moderiranje je standardna oblika vodenja in upravljanja, kljub temu da raziskave kažejo, da ni najbolj zaželeno metoda virtualnega upravljanja (Dutton v Chua 2009, 236). Moderatorji bi

morali nove člane voditi s in skozi primere ter jih usmerjati, namesto da jim narekuje svojo voljo (Armstrong in Hagel, Koh in Kim v Chua 2009, 236).

Gledano s strani homogene homoseksualne skupnosti so heteroseksualci za njih »oni«, gledano s strani heteroseksualne populacije pa ravno obratno. Dokler temelji ta pripadnost »mi« – »oni« na spoštovanju drug do drugega, je to dopustna klasifikacija, ko pa to preide, če preide, v blatenje, nespoštovanje in sovražni govor, pa bi bilo to potrebno sankcionirati. Sovražni govor na internetnih forumih bom podrobneje obdelala v empiričnem delu na primeru homoseksualcev. V naslednjem poglavju pa bom najprej opredelila homoseksualnost.

4 HOMOSEKSUALNOST

Pretežni del zgodovine je homoseksualnost predstavljala tabu temo in večinoma sploh ni bila poimenovana, če pa že, je bilo to poimenovanje dokaj nejasno in se ni natančno vedelo, kaj zajema. Po drugi strani pa so mnogi »zgodovinarji seksualnosti« odkrili, da so že od srednjega veka naprej v nekaterih zahodnoevropskih mestih obstajale dokaj razvite in raznolike podtalne homoseksualne subkulture (Plummer 1995, 22). Nekateri avtorji o homoseksualnosti, kot jo poznamo danes, govorijo kot o moderni homoseksualnosti. K formiranju modernega homoseksualca je veliko prispevala znanost, zlasti medicina in seksologija, ki sta vpeljali binarno razločevanje ljudi na heteroseksualne in homoseksualne (Plummer 1995, 29).

4.1 OPREDELITEV HOMOSEKSUALNOSTI

Homoseksualnost pomeni »imeti čustveno, romantično ali spolno privlačnost do lastnega spola« (APA). Kratica LGBT označuje lezbijke, geje, biseksualce in transeksualce. Kljub temu da je bilo narejenih že ogromno raziskav, zakaj posameznik razvije heteroseksualno, biseksualno, gejevsko ali lezbično spolno usmerjenost in ali so mogoče razlog genetski, hormonski, razvojni, družbeni in kulturni vplivi, so ugotovitve pokazale, da se spolna usmerjenost ne določi s katerim od teh dejavnikov. Večina ljudi ne doživi občutka za izbiro glede njihove spolne usmerjenosti (APA).

Kritiki homoseksualnosti le-to največkrat predstavljajo kot »nenaravno«. Indikatorji za »nenaravnost« so, da je homoseksualnost statistično gledano »nenormalna«, ni prisotna v živalskem svetu, ne izhaja iz »naravne želje«, krši glavno funkcijo spolnih organov, torej ne doprinaša k reprodukciji vrste, ter naj bi bila na splošno ogabna in odbijajoča (Corvino 1997: 4–7). Mlakar (2013) nasprotuje in pravi, da »znanstveniki, ki se ukvarjajo s spolnostjo, ne obravnavajo homoseksualnosti kot bolezen ali nenaraven pojav in da najdemo podobne primere tudi pri živalih«. Nadaljuje, da je »homoseksualnost ena od naravnih oblik spolnosti«. Homoseksualnost je bila dolga leta definirana kot bolezen in je bila šele leta 1992 odstranjena s seznama mednarodne klasifikacije bolezni (Smith in drugi 2004, 429). Homoseksualnost je še vedno tabu tema in prav ta strah pred nepoznanim velikokrat pripelje do homofobije, ki jo bom podrobneje razložila v sledečem podpoglavju.

4.2 HOMOFBIJA

»Homofobija je nerazumen strah in nestrpnost do ljudi, ki so homoseksualci ali imajo homoseksualne občutke do samega sebe« (GERC). Kljub temu da so se razvili termini, kot so »heteroseksizem« (angl. *heterosexism*), spolna stigma (angl. *sexual stigma*) in »spolni predsodki« (angl. *sexual prejudice*), je izraz »homofobija« (angl. *homophobia*) še vedno najmočnejši in najpogosteje uporabljen termin (Herek 1991).

Švabova (2005, 142) poudarja, da je najpomembnejši dejavnik družbenega razlikovanja glede na spolno orientiranost ta, da je današnja družba še vedno močno »heteronormativna« ter »da je torej družbeni kontekst favoriziranja heteroseksualnosti ter stigmatiziranja homoseksualnosti tisti, ki istospolno usmerjene pozicionira bistveno drugače od raznospolno usmerjenih.« »Heteronormativnost po eni strani deluje izključujoče in sproža številne težave, tudi nasilje, s katerim se geji in lezbijke srečujejo v vsakdanjem življenju, po drugi strani pa heteronormativnost pomeni tudi pritisk na geje in lezbijke, da bi prevzemali tradicionalne heteroseksualne vzorce, norme in vedenje« (Švab in Kuhar 2005, 125).

Herek (1991) je na podlagi svojih raziskav odkril tri osnovne funkcije, ki jih opravljajo homofobični občutki in vedenje:

- Po *izkustveno-shematični funkciji* naše pretekle izkušnje s homoseksualci vplivajo na nadaljnje vedenje do homoseksualcev. Posameznik pozitivno preteklo izkušnjo generalizira, zato do njih nima negativnih stališč. V primeru negativne izkušnje pa se stereotipi in nenaklonjenost do homoseksualcev utrjujejo. V nasprotju z omenjeno funkcijo ostali dve ne temeljita na izkušnji s homoseksualci (Herek 1991).
- *Samoizrazna funkcija homofobije* je najpogosteje prisotna. Deluje na utrjevanje posameznikove samopodobe ter deluje na dva načina. Prvič, z izražanjem vrednot, ki so osrednjega pomena za posameznikovo samopodobo. Herek (1991) tukaj kot primer navaja obsojanje homoseksualcev s strani fundamentalističnih kristjanov kot potrditev in v znak njihove pripadnosti veri oz. kot pripadnost njihove verske identitete. In drugič, z izražanjem mnenja, ki ga podpira posameznikova družina ali družba. Kot primer tukaj navaja pripovedovanje šale o homoseksualcih z namenom pridobitve drugih prijateljev oz. strinjanje družbe (Herek 1991).
- *Defenzivna funkcija* ima vlogo zmanjšanja nelagodnosti in tesnobe, ki jo homoseksualnost lahko sproži, povezano z nezavednim psihološkim konfliktom. Z defenzivnim vedenjem se samonesprejemljiv del posameznikovega seksualnega ali spolnega statusa projicira na homoseksualce. S projiciranjem lastne nezaželene lastnosti na homoseksualce posameznik simbolično obračuna z lastnimi nesprejemljivimi vidiki in dojemamji samega sebe (Herek 1991).

Bancroft (v Ahmad in Bhugra 2010, 448) poudarja štiri glavne teme, ki upoštevajo družbene, zdravstvene in pravne posledice homoseksualnosti inso obenem odličen okvir za obravnavo homofobije: kontinuirano preganjanje in zatiranje homoseksualnosti, medikalizacija homoseksualnosti, postopno pojavljanje homoseksualnih kampanj, ki jih vodijo istospolno usmerjeni moški in ženske z namenom zaščititi svoje človekove pravice, ter pravni status homoseksualnosti in istospolnih odnosov. Nadaljuje, da je potrebno ločiti med homoseksualnostjo kot stanjem od homoseksualnega vedenja in fantazij. V naslednjem podpoglavju bom opredelila queer teorijo.

4.3 QUEER TEORIJA

Queer teorija temelji na številnih intelektualnih in političnih usmeritvah, kot so postmoderni feminizem, lezbična in gejevska zgodovina, seksologija, AIDS aktivizem in queer osvobodilna gibanja (Sullivan v Blackmore 2011, 77), ter izpodbija ideje o

normalnosti, ki jih postavljajo socialne institucije ali praksa, kajti gledano s queer perspektive je vse družbeni in kulturni konstrukt, posledično ni nič naravno ali normalno (Weedon v Blackmore 2011, 77). Beseda »queer« se nanaša na »tisto, kar je v nasprotju z normalnim, zakonitim, prevladujočim« (Halperin 1995, 62).

Glavno področje queer teorije je raziskovati izpodbijanje kategorizacije spolov (gender) in seksualnosti. Po queer teoriji se od posameznika pogosto zahteva, da razmišlja in deluje znotraj paradoksov in nepredvidljivih dogodkov (Sykes 2011, 431).

Queer opisuje mnogo možnosti, ki ne morejo biti vnaprej razmejene. Iz ekscentričnih pozicij na queer temo ali predmet lahko predvidevamo različne možnosti za prerazporeditev odnosov med spolnim vedenjem, erotičnimi identitetami, spolom oz. konstrukcijo le-tega, oblikami znanja, režimi izjavljanja, logiko reprezentacij – torej odnosi med močjo, resnico in željo (Halperin 1995, 62–63). Po Foucaultu moč ne sme biti konceptualizirana kot last nekoga, ki je lahko identificiran in soočen, niti ne sme biti vgrajena misel institucij (Halperin 1995, 16).

Najpomembnejša avtorja queer teorije sta Michel Foucault in njegova največja kritičarka Judith Butler. Za Foucaulta (v Spargo 1999, 12) je glavni steber analize družbe spolnost/seksualnost, ki ni naravna funkcija, temveč je zgrajena izkustvena kategorija in nima biološkega izvora, temveč je del večje konceptualizacije moči. Telo ni seksualizirano samo po sebi, ampak nanj vplivajo kulturni, družbeni in zgodovinski procesi, ki spolnost uporabljajo za način širitve in ohranjanje specifičnih odnosov moči, vendar kljub prioriteti institucijam in diskurzom, biološke dimenzije v formaciji seksualnosti ni izključeval (Spargo 1999, 13). Po Foucaultu biološki spol (ang. *sex*) obstaja, vendar ga je nemogoče pojasniti neodvisno od družbenega konteksta, medtem ko je družbeni spol (ang. *gender*) je psihološka spolna vloga, ki jo pripisuje družba in je torej družbeno in kulturno konstruiran spol (Halperin 1995).

Butler (v Spargo 1999, 54) pa poudarja, da sta tako družbeni in biološki spolni identiteti (angl. *gender and sexual identities*) kulturni konstrukciji in da družbeni spol ni konceptualna ali kulturna razširitev biološkega spola, temveč diskurzivna praksa, ki je strukturirana okoli koncepta heteroseksualnosti, kot norma družbenih odnosov. Seksualne razlike so bile del močno regulirane družbeno konstruirane spolne predstave (angl. *gender performances*), ki so služile utrditvi heteroseksualnih zapovedi (Butler

1990). Družbeni in biološki spolni identiteti zatorej ne moreta biti oblikovani kot konstantni ali stabilni (Butler 1990).

Foucault (v Spargo 1999, 17) definira homoseksualnost kot »zgrajeno kategorijo« znanja in ne kot »odkrito identiteto«. S tem je želel povedati, da je homoseksualnost »nastala« iz določenega konteksta, kot seksualnost nasplošno.

Medtem ko težave družbenega spola (angl. *gender trouble*) spodbujajo strategije resignifikacije in odpornosti za gender izražanje ter sovražni govor, razveljavitev družbenega spola premakne strategijo resignifikacije stran od sovražnega govora, lahko rečemo, da jih pripelje do »mojstrske besede«, kot so na primer »univerzalen« ter »človek« (Bourcier 2012, 93).

Sledi empirični del, v katerem bom združila teoretski okvir in raziskovala sovražni govor na internetnih forumih na primeru homoseksualcev.

5 EMPIRIČNI DEL

V svoji diplomski nalogi bom najprej naredila kvalitativno raziskavo s kritično diskurzivno analizo (v nadaljevanju KDA). Da odpravim morebitne pomanjkljivosti omenjene analize in da dobim celovito sliko, bom KDA nadgradila še s kvantitativno analizo, s spletno anketo. Iskala bom spodnjo mejo med sovražnim govorom kot nedopustnim in svobodo govora kot eno izmed primarnih človekovih pravic ter skrite pomene objavljenih komentarjev.

5.1 ŠTUDIJA: KVALITATIVNA RAZISKAVA

Kvalitativno raziskavo bom naredila s KDA, zato jo v naslednjih podpoglavjih najprej opredelim, utemeljim izbor foruma ter jo nato tudi izvedem.

5.1.1 Opredelitev KDA

Diskurz je »specifičen način sporočanja o svetu ali razumevanju sveta oz. enega izmed njegovih aspektov« (Jørgensen in Phillips 2002, 1). Je »oblika družbenega delovanja in družbene prakse, ki je v dialektičnem odnosu z drugimi družbenimi dimenzijami« (Vezovnik 2008, 85). Diskurz je tudi »raba jezika v odnosu do družbenih, političnih in kulturnih oblik – diskurz je jezik, ki odraža družbeni red, in hkrati jezik, ki oblikuje družbeni red, in posamezno interakcijo z okoljem« (Javorski in Coupland Vezovnik 2008, 87). »Foucault in Fairclough /.../ menita, da diskurz definirajo zunajdiskurzivne silnice, npr. institucije, politični dogodki, ekonomske prakse in procesi« (Vezovnik 2008, 83). Diskurzi so načini za uzakonitev družbeno pomembnih identitet in povezanih praks v družbi, preko socialnih jezikov in načinov akcije, interakcije, vrednotenja, znanja, prepričanja uporabe stvari, orodij in tehnologij ob primernem času in krajih (Gee 2011, 108–109).

Za KDA je značilen eklekticizem in jezik obravnava v navezi na družbo, posledično pa tematizira odnos med jezikom, oblastjo in ideologijo (Vezovnik 2008, 83). Ena izmed raziskovalnih prednosti KDA je interdisciplinarna naravnost, saj se ena disciplina lahko razvija s pomočjo nekaterih pogledov druge teorije (Fairclough, Wodak in ostali v Vezovnik 2008, 84). Pristopi znotraj KDA se ukvarjajo »z oblastjo, dominacijo, hegemonijo, neenakostjo in diskurzivnimi procesi njihovega razglašanja, prikrivanja, legitimiranja in reproduciranja« (Vezovnik 2008, 84).

Za razumevanje besedila je ključnega pomena kontekst govora, ki zajema vse od vlog in identitet udeležencev, časa, kraja, do institucije, političnih znanj in političnih ukrepov (Van Dijk 2008, 3). Če želimo drobce govora razumeti kot interakcijo, je za to potrebno zgraditi ustrezen kontekst, ki kaže pojave, dejanja ali diskurz v odnosu do svojega okolja z vsemi pogoji in posledicami (Van Dijk 2008, 3).

Po Faircloughovem mnenju je prioriteta KDA v sodobni družbi razumeti, kako se spreminjajoča praksa uporabe jezika (diskurza) povezuje s procesi družbene in kulturne spremembe (Fairclough 1992, 269). KDA skuša raziskati diskurz skozi analizo besedil v kontekstu in ne kot posamezne objekte in prav ta poudarek na kontekstu KDA najbolj razlikuje od tradicionalne lingvistike (Palmer in Leitch 2010, 1195). Za KDA »je diskurz temeljni koncept, skozi katerega je mogoče interpretirati družbene procese in prakse« (Vezovnik 2008, 87). Palmer in Leitch (2010, 1195) opozarjata, da se kontekst

kot tak pogosto obravnava kot samoumeven, kar je po njuno napačno, saj ga različni raziskovalci konceptualizirajo različno, lahko na kategorije prostora, časa, prakse, spremembe ali okvira.

Halliday definira besedilo/tekst kot manifestacijo diskurzivne prakse, ki zajema tako govorni in pisni jezik, medtem ko Kress zagovarja »multimodalni pristop«, kjer sta v definicijo teksta, poleg govornega in pisanega jezika, vključena tudi zvok in slikovni elementi (Palmer in Leitch 2010, 1196). Faircloughova opredelitev besedila je bila na začetku njegovega raziskovanja podobna kot Hallidayeva, kasneje pa je definicijo razširil, da je potrebno gledati »besedilo v širšem pomenu«, ki vključuje tudi vizualne podobe in zvok (Palmer in Leitch 2010, 1196). Phillips in Hardy opredeljujeta besedilo kot »diskurzivne enote«, ki se lahko pojavljajo v različnih oblikah, vključno s pisanimi besedili, izgovorjenimi besedami, slikami, simboli, artefakti itd. (Palmer in Leitch 2010, 1196).

Fairclough pojasnjuje pomen besedilne analize v smislu »vzročnih učinkov«, ki jih imajo besedila, čeprav so omenjeni učinki, po drugi strani, posredovani s pomeni odločitev tistih, ki jih interpretirajo (Palmer in Leitch 2010, 1196). Wodakova besedila vidi kot »bojišče, kjer se kažejo sledi različnih diskurzov, ideologij ter borba za prevlado« (Palmer in Leitch 2010, 1196). Phillips in Hardy nadaljujeta, da če je besedila manj, ga lahko analiziramo podrobneje in bolj v detajle, po drugi strani pa je potem težje upravičiti širši pomen analize (Palmer in Leitch 2010, 1196). Izbor besedil je zatorej bistvena komponenta metod, povezanih s KDA, saj izbor besedil zagotavlja osnovno utemeljitev za veljavnost in pomen ugotovitev, ki jih ponujajo analize (Palmer in Leitch 2010, 1196). Phillips in Hardy povzameta, da socialne realnosti ne tvorijo posamezna besedila, temveč strukturirana besedila različnih diskurzov, ki sestavljajo družbene pojave (Palmer in Leitch 2010, 1197). Fairclough uporablja termin tekst/besedilo kot katerikoli pisni ali govorni izdelek, diskurz pa za druge simbolne oblike, kot so vizualne podobe in besedila/tekst, ki so kombinacija besed in podob (Fairclough 1993, 4).

Fairclough poudarja pomen konteksta in ga opredeli kot širok model, sestavljen iz diskurzivnih praks, vključno s produkcijo, distribucijo in interpretacijo besedila/teksta, ter iz družbenih praks, vključno z močjo in ideologijo (Palmer in Leitch 2010, 1197). Za interpretacije besedil po Faircloughu, uporabljamo »mentalne zemljevide«, ki so »samo

ena razlaga družbene realnosti, kljub temu da so predmet mnogih interpretacij (da so podvrženi mnogim interpretacijam)» (Palmer in Leitch 2010, 1197).

Fairclough (1993, 4) poziva h kombinaciji diskurza v socialno-teoretičnem smislu s tekstom in interakcijo v smislu lingvistično orientirane analize diskurza. Omenjeni koncept diskurza in analize diskurza je tridimenzionalen, saj je moč vsak diskurzivni »dogodek« (tj. primerek diskurza, kot npr. intervjuji, pogovori, časopisni članki itd.) videti hkrati kot del besedila oz. teksta (angl. *text*), kot primer diskurzivne prakse (angl. *discursive practice*) in kot primer družbene prakse (angl. *social practice*) (Fairclough 1993, 4; Fairclough 1992, 269). Dimenzija teksta/besedila skrbi za jezikovno analizo besedil (Fairclough 1993, 4). Dimenzija diskurzivne prakse, kot interakcija pogleda diskurza v besedilu in interakciji, določa naravo procesov proizvodnje in interpretacije besedila, npr. katere vrste diskurza se črpajo in kako jih kombinirati (Fairclough 1993, 4). Dimenzija družbene prakse se ukvarja z vprašanji, kot so institucionalne in organizacijske okoliščine diskurzivnih dogodkov in kako te oblike diskurzivne prakse in konstitutivni/konstruktivni učinki diskurza vplivajo na zgoraj omenjeno (Fairclough 1993, 4).

Cilj je ugotoviti, kako so posamezna besedila povezana s posameznimi oblikami družbene prakse in kako se to nadalje povezuje v diskurzivne prakse (Fairclough 1992, 269). Intertekstualnost/medbesedilnost je pomemben koncept v analizi tako diskurzivnih dogodkov kot diskurzivne prakse (Fairclough 1992, 269). Intertekstualnost kaže kompleksnost diskurzivnih dogodkov, ki so realizirani v heterogenosti besedil, v pomenu, obliki in slogu, kar je posebej značilen element v obdobju intenzivnih družbeno-kulturnih in diskurzivno-lingvističnih izmenjav in sprememb (Fairclough 1992, 269).

Preoblikovanje in restrukturacija besedil in diskurza je sodoben pojav, kar kaže, da je intertekstualnost tisto, na čemer bi moral biti glavni poudarek v analizi diskurza, saj koncept intertekstualnosti kaže na produktivnost besedil, na to, kako lahko besedilo transformira predhodno besedilo in prestrukturira obstoječe žanre in diskurze za ustvarjanje novih (Fairclough 1992, 270). V praksi ta produktivnost ni na voljo kot neomejen prostor za besedilne inovacije in igro, saj je družbeno omejena in odvisna od razmerja moči (Fairclough 1992, 270). Teorija intertekstualnosti ne more sama pojasniti

in razložiti družbenih omejitvev, zato je potrebno, da je v kombinaciji s teorijo razmerij moči in kako se oblikujejo (so oblikovane) družbene strukture in prakse (Fairclough 1992, 270–271).

Intertekstualnost je vir mnogih ambivalentnosti besedil. Če je površina oz. zunanost besedila lahko določena z različnimi drugimi besedili, ki gredo v njeno sestavo, potem elementi te zunanosti besedilne površine ne morejo biti jasno in nedvoumno umeščeni v relaciji do besedilne intertekstualne mreže, njihov pomen pa je lahko ambivalenten, kar pomeni, da lahko soobstajajo različni pomeni ter da ni nujno, da se določi samo en pomen (Fairclough 1992, 272). Kadar je govor drugega indirektni, posredni govor, vedno obstaja ambivalenca o tem, ali je za dejansko besedilo odgovorna oseba, katere govor je zastopan, ali avtor glavnega besedila, saj so elementi besedila lahko zasnovani tako, da so lahko interpretirani na različne načine, z različnimi bralci oz. občinstvom, kar je drugi intertekstualni vir dvoumnosti (Fairclough 1992, 272). Koncept interdiskurzivnosti opozarja na morebitno heterogenost besedil, v smislu raznolikih vrst diskurzov, ki se lahko črpajo iz svoje proizvodnje (Fairclough 1992, 284). Fairclough nadaljuje, da tipi diskurza sestavljajo in dopolnjujejo vrste/rede diskurza, povezane z različnimi institucijami ali področji družbenega življenja (npr. obstajajo posebni diskurzi povezani z zakoni, z znanostjo, z mediji itd.). Pomembno je tudi ne samo kakšne vrste diskurza se uporabljajo, ampak tudi, kakšna razmerja so med njimi, ali so toga ali propustna, kakšne so meje med njimi ter kako se odnosi znotraj in med vrstami/redi diskurza premikajo kot del širših procesov socio-kulturnih sprememb (Fairclough 1992, 284).

Fairclough (1992, 284) za tipe diskurza, ki sestavljajo vrste/rede diskurza in se črpajo v proizvodnji teksta/besedil uporablja izraze žanr (angl. *genre*), vrsta dejavnosti (angl. *activity type*), slog (angl. *style*) in diskurz (angl. *discourse*). Čeprav imajo ti različni tipi določeno avtonomijo glede drug na drugega, si med seboj niso nujno enaki. Zlasti žanr usmerja druge tipe v smislu, da se žanr tesno ujema z vrstami družbene prakse ter da sistem žanrov, ki obstaja v določeni družbi, določa kombinacije in konfiguracije drugih tipov, ki se pojavljajo (Fairclough 1992, 284).

Analiza diskurza je postala zelo raznoliko območje študij z različnimi pristopi v vsakem od številnih področij (Fairclough 1993, 12). Pristope lahko, glede na naravo njihove

družbene usmerjenosti k diskurzu, razdelimo v dve skupini, kot nekritične in kritične pristope, vendar takšna delitev ni absolutna (Fairclough 1993, 12). Kritični pristopi za razliko od nekritičnih ne le opisujejo diskurzivne prakse, temveč tudi prikazujejo, kako je diskurz oblikovan z razmerji moči in ideologije, kakšne konstruktivne učinke ima diskurz na družbene identitete, družbene odnose, sisteme znanja in prepričanj (Fairclough 1993, 12). Običajno ni nič od tega razvidno udeležencem diskurza (Fairclough 1993, 12) .

Fairclough (1989, 24) uporablja izraz diskurz, ki se nanaša na celoten proces socialne interakcije, katere samo en del je tekst. Ta proces vsebuje poleg teksta še proces proizvodnje/produkcije, katere produkt je tekst, ter proces interpretacije, za katero je tekst vir (Fairclough 1989, 24). Prepletanje med lastnostmi teksta in viri, ki jih imajo ljudje v svojih glavah in preko katerih črpajo, kadar producirajo ali interpretirajo tekst – vključno z njihovim znanjem jezika, reprezentacijo njihovega naravnega in družbenega sveta, navadami, prepričaji, vrednotami itd, predstavljajo pomembno lastnost produkcijskega in interpretacijskega procesa (Fairclough 1989, 24).

Diskurz nadalje vključuje »družbene pogoje«, ki jih lahko delimo na »družbene pogoje za produkcijo« in na »družbene pogoje za interpretacijo« (glej Sliko 5.1.) (Fairclough 1989, 25). Ti družbeni pogoji se nanašajo na tri različne stopnje družbene organizacije: a) stopnja družbene situacije oz. takojšnje družbeno okolje, v katerem se pojavi diskurz, b) stopnja družbene institucije, ki predstavlja širšo matriko za diskurz, c) stopnja družbe kot celote (Fairclough 1989, 25). Fairclough (1989, 25) povzame, da omenjeni družbeni pogoji oblikujejo vire ljudi in prinašajo produkcijo in interpretacijo ter oblikujejo način, na katerega je tekst produciran ali interpretiran.

Slika 5.1: Diskurz kot besedilo, interakcija in kontekst

Vir: Fairclough (1989, 25).

5.1.2 Izbor foruma

S KDA bom poiskala in analizirala komentarje, ki so sovražni govor, ter prav tako komentarje, ki vsebujejo latentni sovražni govor. Preučila bom besede, ki se najpogosteje uporabljajo kot element sovražnega govora, ter tudi mešanje različnih kontradiktornih diskurzivnih praks, metafor, kategorizacijo gejev. Zanima me, kako so aktivni uporabniki forumov sovražni do homoseksualcev, kako jih definirajo, kakšno nemoč jim pripisujejo ter kako jo izvajajo.

Analizirala bom spletne komentarje pod člankom na spletnem portalu rtv slo, med drugim tudi zato, ker je to ena izmed najbolj obiskanih spletnih strani, glavnina uporabnikov je starih med 30 in 49 let (41 %), ter ker je delež moških in žensk približno izenačen (rtvslo.si). Na ta način bom zajela najširšo možno populacijo. Analizirala bom komentarje bralcev članka z naslovom »Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe«. Izbrani članek je aktualen in ima 516 komentarjev, ki predstavljajo moje enote opazovanja. Ocenjujem, da je to število komentarjev dovolj veliko in da mi omogoča kvalitetno analizo.

V Sloveniji je sovražni govor, kot sem že v teoriji podrobneje opisala, z zakonom prepovedan, zato je večina internetnih forumov moderiranih, med njimi tudi spletni portal rtv slo. Po pogovoru z odgovorno urednico MMC-ja na rtv slo sem izvedela, da na rtv slo portalu moderator, torej en sam posameznik določa, kateri so sprejemljivi komentarji in kateri ne, ter da v prihodnje pričakujejo avtomatizirane filtre, ki bi avtomatsko odstranjevale sovražni govor. Za zdaj moderator po lastni presoji

odstranjuje sovražni govor, torej gre tukaj za percepcijo moderatorja, na katero vplivajo tudi njegovi predsodki, pretekle izkušnje, znanje itd. Upoštevati mora seveda sprejeto zakonodajo, ki preprečuje uporabo sovražnega govora, ter se pri tem opira na pravila sodelovanja, ki jih ima spletni portal objavljene na svoji spletni strani. V komentarjih se bom fokusirala na sovražni govor kot tak ter tudi na elemente oz. zametke sovražnega govora, predvsem na stereotipe o homoseksualcih. Namreč, uporabniki spletnega portala morajo svoje morebitno sovražno mnenje izraziti skozi latentno obliko sovražnega govora (npr. »homoseksualnost je bolezen, geji so bolniki« – že res, da beseda *bolezen* ni sovražna, a v določenem kontekstu, čemur daje KDA ključen pomen, je lahko vsak termin sovražen), saj bo v nasprotnem njegov komentar izbrisan. Predvidevam, da je zakon o moderiranju prisilil »nosilce sovražnega govora«, da morajo biti pri izražanju sovražnega govora bolj ustvarjalni. Temu bi lahko rekli latentni sovražni govor.

S KDA bom torej analizirala »prečiščen tekst«, ob predpostavki, da ima ta moja analiza dve potencialni pomanjkljivosti: ne vem, kaj je za istospolno orientirano osebo že sovražni govor ter glede na to, da je moja tema raziskovanja sovražni govor, v vsem vidim potencialni sovražni govor (problematika zaznavanja). Tu je pomembno omeniti še, da so določeni komentarji vzeti iz konteksta in da »forumišči« vedo, kaj se briše, zato postajajo vedno bolj pretkani in se zato pojavljajo latentne oblike SG na forumih. Prav tako je mentalno stanje bralcev omenjenih komentarjev zelo pomembno, saj v enaki meri kot avtorji komentarjev tudi oni ustvarjajo pomen (Verschueren v Kuhar 2003, 17). Da odpravim pomanjkljivosti in da dobim celovito sliko, bom KDA nadgradila še s kvantitativno analizo, ki jo bom opisala v naslednjem poglavju.

V svoji nalogi se bom opirala na Normana Fairclougha (1989, 22), ki pravi da je »jezik oblika družbene prakse«, s čimer želi povedati, da »je jezik del družbe in ni zunaj nje, da je jezik družbeni proces ter da je jezik družbeno pogojen proces s strani drugih (ne)jezikovnih delov družbe«. Fairclough (1989, 22) nadaljuje, da med jezikom in družbo ne obstaja zunanja povezava, ampak notranji in dialektični odnos. »Diskurz torej definira in producira objekte našega védenja in je zato že v sami definiciji vključevalen in izključevalen: tako kot vključuje ali dovoljuje nekatere načine razmišljanja ali govorjenja o stvareh, tako tudi izloča, diskvalificira in izključuje drugačne in druge načine razmišljanja in govorjenja, izključuje sebi nasprotne diskurze« (Kuhar 2003, 15).

Vsi zapisani komentarji so citati uporabnikov, brez slovničnih popravkov. Komentatorji so anonimni, s čimer so imeli vso svobodo (v okviru zakonov, ki preprečujejo uporabo sovražnega govora), da neimenovano izrazijo svoje mnenje. V omenjenih komentarjih bom iskala ozadja, skrite pomene in podobno, zato so to samo predpostavke, da uporabniki želijo to povedati.

5.1.3 Kritična diskurzivna analiza komentarjev

Za začetek navajam besede in besedne zveze, ki so jih uporabniki uporabili za »homoseksualce« in »homoseksualnost«. S sopomenkami in večpomenkami dodamo denotativnemu (nevtralnemu) pomenu z vnosom čustev in ostalimi stranskimi dogodki konotativen pomen, s čimer vplivamo na percepcijo pomena komentarjev ter vzbudimo drugačne vrednote ter družbene vtise (Richardson 2007, 49).

V komentarjih je bilo uporabljenih ogromno besed in besednih zvez za homoseksualce in homoseksualnost.

Beseda *homoseksualec* (17) je izražena z : geji (36), gay ljudje (1), gay (7), gey (1), gej oseba (1), gej moški (1), lezbijke (11), lezbike (3), lezbe (1), maškare (2), biseksualci (2), transseksualci (3), GLBT (2), homosexualci (4), homoseksualna oseba (1), homoseksualni moški (1), homoseksualni partner (1), homoseksualni pari (3), homo (2), homo par (2), istospolni (12), enospolni (1), istospolno usmerjeni (3), istospolni par (3), istospolni partner (1), maškare (1), norci (1), nekrofil (1), pedofil (1), perverzneži (1), pe.teri (1), subkultura (1), ti ljudje (1), globoki verniki (1), latentni homoti (1), gruča neresnih, namaškeranih, v ženske oblečenih ter na kratko ostriženih, nabildanih osebko iz metelkove (gnojnišnice) (1), gej par je en napol ženska, drug pa ornk moški (1), umirajoča vrsta (1), marginalci (1), tapametni (1), aktivisti (1), latentni idioti z IQ-jem - 50 (1), lubica (1), ljudje teh usmeritev (1), ljudje, kot vsi ostali (1), ti, ki imajo ta nagnjenja (1), manjšine (1), nečistovalci (1), primerjava z nečistniki, malikovci, prešuštniki, moškimi vlačugami, tatovi, lakomniki, pijanci (1), transseksualce definira kot moški del lezbičnega para (1), nenormalni (1).

Besedo *homoseksualnost* (18) je izražena z: bolezen (7), igrice (1), nezdravi odnosi (nasprotje zdravih odnosov) (1), visokostandardni bordel (1), pedofilija (2), nekrofilija (2), seksualna bolezen (1), mentalna bolezen (1), dejstvo (1), odločitev (1), nemoralno dejanje (1), izpirjenost (2), primerjava s poligamijo (1), gledanje samo z vidika spolnosti (1), deviantna spolna praksa (1), cirkus (1), greh (3), zlo (2), zavajanje (1), homosexualnost (5), hudo (nasprotje dobrega), sprevržena spolna praksa (1), primitivni nagoni (1), nesprejemljivo (nasprotje sprejemljivega) (1), pot v pekel in večno pogubo

(1), nečistovanje (1), kraljestvo satana (1), nečistost (1), protinaravno občevanje (1), nespodobnost (1), gnusoba (1), odnos do seksa (2), sramotne strasti (1), spolna usmerjenost (1), manjšina (2), usmerjenost (1), posledica zgrešenega družbenega sistema (1), nerazrešen Ojdipov kompleks (1), bolezensko nagnjenje (1), primitivni nagoni (1), nenormalno (1), bedarije v glavi (1), istospolno nagnjenje (1), slabost in poželenje po mesu v Božjih očeh (1), istospolnost (3), temeljna genetsko določena lastnost (1), spolna usmerjenost (2), spolna opredeljenost (1), homoseksualne izkušnje (1), homoseksualne težnje (1), homoseksualno nagnjenje (1), nezdravo in nenormalno (nasprotje od zdravega in normalnega) (1).

5.1.3.1 Stereotipizacija homoseksualcev s strani uporabnikov forumov kot podlaga in latentna oblika sovražnega govora

Med analiziranjem sem komentarje razdelila v več skupin, preko katerih so homoseksualci reprezentirani v omenjenih komentarjih. Večina komentarjev stereotipno homoseksualnost povezuje z boleznijo, jih sodi po »drugačnem« imidžu, jim pripisujejo primitivne seksualne nagone in grešna ter amoralna dejanja, v ekstremnih primerih jih celo povezujejo s pedofili in nekrofili, iščejo vzroke in »napake« za homoseksualnost, jih sodijo po seksualni plati ... Stereotipi se, kot že omenjeno v teoretičnem delu naloge, kažejo v obliki logičnih sodb, ki v našem primeru homoseksualcem, s poenostavljanjem in posploševanjem, pripisujejo ali odvzemajo določene kvalitete ali vedenjske vzorce (Quasthoff v Kuhar 2003, 47). Z odvzemanjem določenih ali pripisovanji »lažnih« kvalitet homoseksualcev uporabniki forumov, ki se poslužujejo omenjene stereotipizacije, degradirajo homoseksualce ter tako krepijo nadmoč nad njimi ter na ta način ohranjajo višji lastni položaj. Homoseksualci, ki so že tako v manjšini, so na ta način reprezentirani kot nekaj izven norme. Pri tem je zelo pomembno omeniti, da stereotipi sami po sebi niso sovražni govor, ampak samo podlaga le-tega, po drugi strani pa ima vsak človek pravico svobode govora in do tega, da izrazi svoje mnenje.

V spodnjih komentarjih bom razpravljala o meji med sovražnim govorom in svobodo govora ter skušala poiskati tudi skrite pomene. Stereotipizacijo homoseksualnosti sem razdelila v šest kategorij in izpostavila lastnosti homoseksualcev (ali avtorja

komentarja) kot polje sovražnega govora. Avtorji komentarjev so v izogib nesistematičnemu pregledu literature navedeni v Prilogi A (glej str. 81).

a) Homoseksualci kot bolniki in nenormalne osebe s primitivnimi (seksualnimi) nagoni

Homoseksualci so pogosto reprezentirani kot bolniki, potrebni zdravljenja. Reprezentirani so kot nekaj, kar štrli »izven kalupa družbene normalnosti«. Svojih primitivnih nagonov ne obvladujejo in imajo deviantne spolne prakse. Prav to je po mnenju nekaterih uporabnikov tudi razlog, da ne morejo imeti otrok, saj ni »zdravo« in produktivno, da se spolno združita dve osebi enakega spola. Uporabniki homoseksualnost enačijo zgolj s telesno ljubeznijo, medtem ko na čustven in romantičen odnos pozabljajo. Ob vsakem spodnjem komentarju bom poskusila razložiti kontekst izjave in njen globlji pomen. Tukaj ponovno poudarjam, da so rezultati in sklepi raziskave bistveno avtorsko delo, saj je KDA predvsem interpretativna in kvalitativna sociološka metoda (Kuhar 2003, 18).

»Pe.derri se rađaju, u dupe se gađaju, danas žive, sutra umiru« (mecator666 2013).
Prevod dodan: (Pedri se rojevajo, v rit se streljajo, danes živijo, jutri umirajo.)

Homoseksualna oseba je tukaj izražena s stilno zaznamovano besedo »peder«, kljub temu da je omenjena slabšalna beseda za homoseksualno osebo zapisana z ločilom (piko) med črkami. Bralec prebere besedo »peder« in jo kot tako tudi zazna. V tem kratkem stavku je ogromno skritih pomenov. S tem, ko pravi, »da se pedri rojevajo« nakaže na to, da je porast istospolno orientirane populacije oziroma da vse več homoseksualcev to tudi javno prizna. Nadalje s slabšalno prisposodbo opisuje njihov analni spolni akt, s čimer homoseksualni osebi pripisuje le spolni, degradira pa njihov emotivni ljubezenski odnos. Z zadnjim delom povedi »danes živijo, jutri umirajo« pa lahko bralec razume zapisano v dveh kontekstih. Lahko nakazuje na nezmožnost nadaljevanja človeštva, ker homoseksualni pari ne morejo zaploditi otroka, ali pa kot apeliranje na brutalne fizične napade na homoseksualce, ki so se po svetu končali tudi s smrtjo homoseksualnih oseb.

»To sem že večkrat slišal. Da homoseksualnost ni odločitev, ampak dejstvo. Če je to res, potem je homoseksualnost bolezen. Ker če je nekaj izven norme in hrati na to nimaš

vpliva, potem je to bolezen. Zdej se pa odločite, ali je to bolezen ali ne. Če ni, kot pravite, potem gre za odločitev, če je, potem ne gre za odločitev. Ne moreš pa reči, homoseksualnost ni odločitev in hrati ni bolezen. To dvojje pa ne gre skupaj» (opec 2013).

Tukaj avtor homoseksualnost primerja z boleznijo. Komentar sicer ne vsebuje sovražnega govora, saj uporabnik izraža svoje mnenje na korekten način ter ga tudi podkrepi z nesovražno razlago. Homoseksualnosti tukaj ne definira eksaktno, jo pa omejuje zgolj na dve stanji, na bolezensko stanje ali na posameznikovo odločitev za homoseksualnost.

»ne vem zakaj omenjate zraven homoseksualnost pedofilijo, nekrofilijo (še kakšna "izpirjenost" obstaja, se razume) to res ni za primerjat, ker istospolnost, po mojem mnenju ni izpirejnost.. ni pa tudi "najbolj zdravo" he, he medtem, ko zgoraj omenjene "filije" pa so res poden od človeške percepcije in so za "pred zid"« (pacifist 71 2013).

Omenjeni komentar sem izpostavila, ker uporabnik naredi trinivojsko hierarhijo spolne prakse. Prvi nivo so zdravi seksualni odnosi med heteroseksualci, drugi nivo so homoseksualni odnosi, ki sicer po njegovo niso izprijeni, ne sodijo pa med »zdrave« odnose, ter tretji nivo, kjer so seksualni izprijeneci, kamor sodijo nekrofilii in pedofili. Homoseksualnost tukaj sicer ni definirana kot najbolj deviantna spolna praksa, pa vendar ni enaka družbeno sprejemljivejši heteroseksualnosti. Uporabnik s »he, he« želi preko humornega vložka prikriti oz. omiliti svojo izjavo, po drugi strani pa tudi pridobiti strinjanje družbe in drugih uporabnikov (Herek 1991).

».../geji imajo velik problem, govorijo da so normalni, to kar so je normalno, potem pa ne znajo razložiti zakaj ne morejo imeti otrok po naravni poti.. če ženska ne more imeti otroka je to ker je bolna, neplodna, na tak ali drugačen način je nenaravna in zdravstveno oškodovana na nek način.. to je realnost medicinska ki se je ne da oporekati.. medtem ko geji pravijo ne ni res, mi smo normalni sam pač otroka bomo posvojili in to je to.. ne ni to to.. je velik problem.. treba je pojasniti ali je biti gej popolnoma zdrava normalna psihološka, fizična realnost osebe ali ni.. če je potem se to treba zdraviti če je normalno potem ni treba pisat nekih zakonov kjer bo gejom pripadal froc iz sirotišnice kot da je to nek zakon ko človeku pripada odvetnik če se mu sodi.. to

nima veze z "pravico".. to je poskus gejevskega lobija da uravnoteži geje ker geji zdaj kot so, so umirajoča vrsta.. ne morejo producirati..to je realnost.. tuliti v zrak kako smo normalni na žalost to ne spremeni..!...» (lunajko222 2013).

V omenjenem komentarju je izpostavljena »kontradiktornost« homoseksualcev med normalnim in reproduktivno funkcijo. Homoseksualnost je nenormalna, slepa veja v razvoju, z obrazložitvijo, da homoseksualni pari niso zmožni reproducirati svoje vrste, s čimer so kot taki obsojeni na lastni propad. Homoseksualnost enači z boleznijo, ki je potrebna medicinskega zdravljenja. Nadaljuje v sarkastičnem stilu, da če so zdravi, naj homoseksualni pari po naravni poti zaplodijo in rodijo otroka (kar je znanstveno dokazano, da ni mogoče), ne pa da želijo enakopravnost, a vendar so nezmožni ustvariti novo človeško življenje. Na ta način jih etiketira kot manjvredne, nenaravne in samodestruktivne. Z zadnjim stavkom tudi nakaže neodobravanje Parade ponosa, kjer se zberejo homoseksualci in njihovi podporniki, ki želijo soljudem in oblasti simbolično sporočiti svojo željo po družbeni enakopravnosti.

»Dvojna merila kvazi lebiralci. Tipično za njih. Tisti, ki iščete izgovore za svoje oz njihovo početje v naravi ste pa res zelo razgledani. Če bi bilo res, da mora človek početi isto kot živali (saj vendar iščete izgovore pri živalih), a to pomeni, če si pes liže jajce na varandi, serje po dvorišču, dvigne taco ob vsakem drevesu in se vala po dreku, da bi naj tudi človek to počel?!!! Obvladati primitivne nagone je prev tisto, kar bi naj človeka ločilo od živali. Tisti, ki pa trdijo nasprotno, pa priznavajo sami, na kakšnem nivoju so« (Superiorni 2013).

Homoseksualci so v omenjenem komentarju razčlovečeni, saj jih avtor enači z živalmi. Po njegovo ne obvladujejo svojih primitivnih nagonov, ki so razlog za homoseksualna dejanja. Avtor tukaj omenja dve živi bitji, torej človeka, kamor spada heteroseksualec, in kategorijo živali, v katero simbolno, zaradi neobvladanja primitivnih nagonov, lahko uvrsti homoseksualca. Avtor pa tukaj ne degradira samo homoseksualnih oseb, ampak tudi njihove zagovornike, saj jih postavlja na nižji nivo od sebe (ki je seveda najvišji).

b) Homoseksualci imajo drugačen fizični izgled kot heteroseksualci

Okolica homoseksualce velikokrat označuje za drugačne, tudi po fizičnem izgledu. Najpogosteje so geji reprezentirani kot feminilne osebe, ki »pretirano« skrbijo za svoj zunanji izgled, medtem ko se lezbijkam »očita« robusten in moški videz. Lahko bi rekli, da gre za spolni obrat, kjer se moškimi pripisujejo ženske karakteristike ter ženskam moške. Omenjeni preobrat navadno ne drži, kadar uporabniki pišejo o spolnosti homoseksualcev, saj v tem primeru lezbično ljubljenje odobravajo in jim je všeč, medtem ko moško po njihovem mnenju ni sprejemljivo.

»Pri homoseksualcih sem imel vedno občutek da so kot nekakšna subkultura...svoja glasba, stil oblačenja, vedenja itd. Ko bi mogoče vsaj z normalnim pristopom probali opozoriti nase bi mogoče še kaj dosegli, tako pa izgledajo kot gruča neresnih, namaškaranih, v ženske oblečenih ter na kratko ostriženih, nabildanih osebkov iz metelkove (gnojnišnice). Drugače pa nimam nič proti...ljudje so ljudje« (Lipoglav 2013).

Avtor komentarja homoseksualce poistoveti s subkulturo in jim na ta način pripiše posebne vzorce vedenja znotraj večje kulture. Pripisuje jim drugačen stil oblačenja, drugačno vedenje, drugačno preferiranje glasbe. Etiketira jih kot neresne osebe, z na kratko postrizženimi lasmi, oblečene v ženska oblačila, z nenormalnimi poskusi vklapljanja v družbo ter posledično enakopravnosti. S tem homoseksualcev ne vidi kot posameznike, ampak jih povezuje v svojo skupino, drugačno od večine. Njihovo opozarjanje nase in željo po enakopravnosti vidi kot nenormalno.

»Parada grdih ljudi, predvsem žensk. Ni čudno da so lezbe« (Preprost2 2013).

»Ta (in ostale) parada(e) so samo dokaz, da so hude lezbijke edino v porničih. Po slikah sodeč so v resnici bolj kot ne "močnejše" osebe. :D« (Kobalt 2013).

Zgornja komentarja govorita o ženskih predstavnicah homoseksualcev. Tipični stereotipi o zunanjem izgledu homoseksualcev so, da imajo geji feminilne poteze, medtem ko lezbijke po izgledu spominjajo na moške, ujete v ženskem telesu. Avtorja omenjenih komentarjev fizični izgled lezbijk ocenjujeta kot grd in močnejši. Na ta način jih »pomanjšata« kot človeka in v ospredje postavljata zunanji videz. Lezbijke označujeta kot ljudi, ki so po zunanjem izgledu manj privlačne od heteroseksualnih žensk in to navajata tudi kot razlog, da so »postale« istospolno orientirane. S stavkom

»ta (in ostale) parada(e) so samo dokaz« avtor nakazuje na mit, da so vse lezbijke ženske odličnega videza, in ga poskuša razbiti. Na ta način lezbijke ne vidi kot individuuma, ampak kot del lezbične manjšine. Prav tako lezbijke takoj poveže s filmi za odrasle in posledično istospolno orientirane ženske takoj poveže s spolnostjo, pri čemer zanemari njihovo emotivno stran odnosa.

»Iste vrste tiči vkup letajo...« (ukinitev 2013).

Slovenski pregovor pravi »Enake sorte ptiči skup' letijo«. Avtor homoseksualce ter njihove podpornike na paradi označuje z »isto vrsto«. Besedo ptič zamenja z besedo »tič«, ki v pogovornem jeziku lahko pomeni ptico, lahko je ekspresivni izraz za lahkoživega in malopridnega človeka ali moški spolni ud. Glede na to, da omenjeni avtor komentarja že v predhodnem komentiranju ni podpiral homoseksualcev, tukaj avtor ne govori samo o paradi in o homoseksualcih ter njihovih podpornikih, ki so se zbrali na omenjeni paradi, ampak namiguje tudi na spolni odnos pri homoseksualnih moških, v smislu »več tičev«, več moških spolnih udov (najmanj dva).

c) Homoseksualnost je greh

Močan stereotip o homoseksualcih je tudi ta, da je homoseksualnost amoralna in grešna. Homoseksualnost vidijo kot posledico zla in satanovega vpliva. Homoseksualnost enačijo s sprevrženim dejanjem, ki po katoliški veri ne vodi v onostranski raj, temveč v pekel. Homoseksualce na ta način vidijo kot močne grešnike, ki imajo zamegljen um in ne ločijo dobrega od zla. Spodaj bom navedla samo nekaj komentarjev, povezanih z grešno homoseksualnostjo. Na to temo je bilo objavljenih 33 komentarjev, ob tem pa je potrebno omeniti, da je bilo 32 komentarjev delo istega avtorja. Omenjeni avtor v vseh komentarjih homoseksualnost vidi kot greh, v veliko primerih to podkrepi tudi z interpretacijo Svetega pisma.

»Treba jasno napisat in govorit , da je homosexualnost pri Bogu GREH ! Ker pa ima človek svobodno voljo lahko tudi greši in se ZLO predstavlja kot dobro. Ljudi treba osveščat da se ne pustijo zavesti zlu, ki se jim predstavlja kot dobro. BOG JE SVET. Nič nesveto ne more bit z Bogom. V nebesih ni homosexualcev ali vsaj tistih , ki se ne bi

pokesali svojega greha. Satan je danes uspel v sprevrčanju resnice in ljudi vodi v pekel» (uros-bukovec 2013).

Avtor homoseksualnost enači z grehom. »Greh« je napisal z velikimi črkami, kar na forumu pomeni, da uporabnik kriči (to je zapisano tudi v pravilniku komuniciranja na spletnem mestu rvtvsi.si). S tem avtor še intenzivneje poudarja amoralnost istospolnih dejanj. Ob tem dodaja, da je homoseksualnost posledica satanovega vpliva, ki širi zlo po svetu, istospolno usmerjena oseba pa zaradi šibkosti in neprepoznavanja zla pade pod grešni vpliv satana. Homoseksualci so na ta način zavedeni.

».../..Stoletja Bog uči kaj je pri Njemu sprejemljivo in kako človek pride do ODREŠENJA in kako v OBSODBO in goreče jezero. In je zelo jasno napisano da sprevržene spolne prakse vodijo v pekel in da so parade ponosa potemtakem GNUSNE PRI BOGU. Napiše pa kako ostanemo v Njegovi milosti. Z MOLITVIJO, POSTOM, IN SPREJEMANJU NJEGOVEGA TELESA IN NJEGOVE KRVI ! Bog Jezus Kristus JASNO pove. Kdor ne je TA KRUH in ne pije TE KRVI - NIMA ŽIVLJENJA V SEBI« (uros-bukovec 2013).

Avtor zgornjega komentarja homoseksualnost definira kot sprevrženo spolno prakso, ki je, kot že zgoraj omenjeno, grešna in s krščanskega vidika nesprejemljiva. Z velikimi tiskanimi črkami poda rešitev za homoseksualnost, ki jo vidi v »spreobrnitvi«, molitvi, postu ter ostalih krščanskih ritualih.

».../In masturbacija ni greh ki bil bil smrtni po Svetem pismu. Dočim homosexualnost je./...« (uros-bukovec 2013).

Zgornji komentar sem izbrala zato, da pokažem kontradiktornosti v avtorjevih izjavah. Na njegove komentarje je bilo zapisanih veliko replik in neodobravanj v zvezi njegovimi komentarji, zato ga je eden izmed uporabnikov vprašal, ali nikoli ni masturbiral in ali to tudi ni greh. Zgornji komentar je bil njegov odgovor. Masturbiranje je sicer greh, ki ga pri spovedi izpoveš, medtem ko je homoseksualnost smrtni greh, ki ga ni mogoče izbrisati.

Vera in posameznikovo izražanje vere absolutno ni sovražni govor, ampak pravica vsakega državljana. Sporno pa je kontinuirano vsiljevanje svojih prepričanj ter pljuvanje in blatenje prepričanj drugih. Kot že omenjeno, je bilo 32 prispevkov istega avtorja z zelo podobnimi sporočili in odlomki iz Svetega pisma. Kakršno koli nestrinjanje z njim je bilo po njegovem mnenju že grešno. Naj omenim še to, da so njegove komentarje negativno kritizirali tudi tisti uporabniki, ki so se razkrili, da so katoliki. Še enkrat poudarjam, da je pravica do svobodne odločitve glede verovanj nujna in da je vsakemu dovoljeno verovati, v kar hoče, medtem ko je »posiljevanje« z vero in vsiljevanje verskih načel že prestopilo mejo svobode govora in prešlo v sovražni govor.

d) Homoseksualci ne morejo biti »dobri starši«

Največ polemik je ravno na račun tega, ali so homoseksualne osebe lahko starši ali ne, ali so lahko dobri starši in ali so otroci homoseksualcev za kaj prikrajšani oz. jim je otroštvo otežkočeno zaradi družbenega zbadanja in neodobravanja homoseksualnosti. O tem smo imeli tudi referendum, a je Družinski zakonik padel. Na podlagi analize teksta lahko sklepam, da tudi ljudje, ki podpirajo homoseksualce oz. jih sprejmejo kot »sebi enake«, ne odobravajo posvojitve otrok.

»Mah naj paradirajo, če jim paše. Zarad mene lahko delajo kar hočjo, dokler pustijo mene na miru, pa dokler v te svoje igrice ne vlačijo otrok. Otroke smo pa kot družba dolžni zaščititi. Torej sem proti posvojitvam in umetnim oploditvam, kaj pa oni delajo v spalnici, mi je pa vseeno« (opec 2013).

Avtor zgornjega komentarja na prvi pogled ne nasprotuje homoseksualnim odnosom, ne odobrava pa posvojitve in umetne oploditve. A če natančneje analiziramo komentar, ugotovimo, da homoseksualnost enači z igricami, torej na homoseksualnost gleda kot na dejavnost za razvedrilo in zabavo, posvojitve otrok pa kot nakup igrače. S tem, ko avtor pravi, da smo kot družba dolžni zaščititi otroke, čisto degradira homoseksualce kot starše in jim odvzame sposobnosti vzgajanja otrok. Avtor nadaljuje, da mu je vseeno, kakšne odnose imajo ljudje in kom, s čimer želi sebe prikazati kot odprtega in tolerantnega, po drugi strani pa ta enakopravnost hitri zbledi, ko je govor o starševstvu pri homoseksualcih.

»Drugače pa ko bosta dva moška naredila otroka, takrat ga naj tudi vzgajata!!! Ne pa da gredo v zavode, plačajo nekaj tisočakov in domov odpeljejo otroka!!!« (hazz 2013).

»V tistem trenutku, ko bo istospolnem paru uspelo zaploditi otroka, bi jim bilo treba priznati enakopravnost, kakršno zahtevajo. Prej pa nikakor, saj so evlucijsko povsem kontraproduktivni in brez heteroseksualcev obsojeni na izumrtje« (fago 2013).

Avtorja zgornjih komentarjev posvojitve otrok in umetno oploditev pri istospolnih parih absolutno zavračata. Menita, da imajo lahko istospolno orientirane osebe enakopravnost samo v primeru, ko lahko sami zaplodijo otroka. S tem jih na sarkastičen način degradira na »nikoli enakopravne«, saj je dokazano, da je za spočetje otroka potrebna ženska in moška spolna celica.

e) Enačenje homoseksualnosti s pedofilijo in nekrofilijo

Eden izmed stereotipov je tudi ta, da homoseksualci zlorablajo otroke. Pri analizi vsebine sem zaznala, da homoseksualce primerjajo s pedofili in nekrofili. Na žalost tudi SSKJ razlaga pederastijo kot »spolno nagnjenost moškega do dečkov« ter da je knjižni izraz za pederastijo homoseksualnost. Tudi tukaj je potrebno omeniti, da je en uporabnik napisal vse komentarje, ki nekrofile in pedofile povezuje s homoseksualci.

»Predstavljajte si visokostandardni bordel s skrbno negovanimi trupli ljudi, ki so se prostovoljno darovali v ta namen. Služi seveda potrebam nekrofilov. Se vam zdi takšno početje sprejemljivo?« (comrade 2013).

»Namreč, zanima me, kaj homoseksualnost loči od pedofilije ali nekrofilije - gre za seksualne preference ali mentalne bolezni? Zakaj zagovorniki homoseksualnosti opozarjajo na naravnost tega pojava v živalskem svetu, medtem ko pozabljajo na perverzne spolne navade pingvinov, med katerimi se najdejo pedofili in nekrofili?« (comrade 2013).

Avtor v prvem komentarju šokira ter poskusi vzbuditi zgražanje nad nekrofili. Ne kritizira in ne primerja nobenega med sabo, bralca želi samo prepričati v to, da si predstavlja človeka, ki ima v bordelu spolni odnos z mrtveci. Komentar zaključí s stavkom, ali se bralcu zdi takšno početje sprejemljivo. Z omenjenim komentarjem v bralcu vzbudi neodobranje, občutek neetičnosti in izprijenosti. Nato poda naslednji

komentar (med njima so samo štiri minute) z vprašanjem, po čem se homoseksualnost razlikuje od pedofilije in nekrofilije. Vprašanje je zaprtega tipa in ponuja samo dva možna odgovora, ki sta, da so homoseksualnost, nekrofilija in pedofilija seksualne preference ali pa mentalne bolezni. Na ta način homoseksualce degradira dvakrat. Prvič, ker jih meče v isti koš s pedofili in nekrofili, ter drugič, ker homoseksualnost označi ali kot odločitev ali kot mentalno bolezen. Na koncu v podkrepitev zapisanega ter v znak povezanosti med homoseksualnostjo, pedofilijo in nekrofilijo zagovornike homoseksualcev, ki opozarjajo na naravnost homoseksualnih nagnjenj v živalskem svetu, sarkastično opomni, da sta pri živalih prisotni tudi pedofilija in nekrofilija. Vsi stavki, razen uvodnih dveh, kjer želi, da si bralec v mislih prikaže bordel s trupli, so vprašalni, vendar so že v samem stavku tudi njegove razlage in dejstva, ki jih navaja v znak povezanosti med homoseksualnostjo in nekrofilijo in pedofilijo. Z navajanjem vprašalnih stavkov želi, da si bralec v mislih odgovarja na vprašanja, z razlago v stavkih pa poskuša bralca prepričati v njegov prav. Omenjeni komentar je čisti sovražni govor, saj homoseksualca poniža in ga enači s spolnim iztirjencem, ki zlorablja otroke in oskrunja trupla.

f) Če lahko »oni«, potem lahko jaz...

Spodnji komentarji so dokaz, v kako egoistični družbi živimo. Homoseksualcev sicer direktno ne napadajo, jih pa postavljajo v manjvreden položaj, ko njihovo željo po enakopravnosti enačijo s svojimi željami po še več.

»če zahtevajo "istospolni" svoje pravice,potem jaz,ker sem "streit" zahtevam da se uvede zakon ,da se lahko poročim z dvemi ženskami.. ma kaj z dvemi..z desetimi..oz.kolikor jih pač najdem voljnih za to... kako bi to zgedalo ?« (pacifist71 2013).

»./...Še nikoli nisem slišal, da kakšen homoseksualec ne sme v trgovino, na busa, se voziti po cestah, volit, govorit, pisat, se izobraževati,... nisem pa jaz kriv, da določenih stvari pač ne morejo imeti. Koncu koncev tudi jaz v Sloveniji ne morem biti poročen s 5timi ženami npr nekje v Arabiji pa lahko (pa spoštujem zakon ane). Važno, da si takoj označen za homofoba« (peterS 2013).

Zgornja komentarja sta zgovoren primer tega, kako človek velikokrat izhaja iz svojega egoističnega jaza. Avtorja homoseksualcem »očitata« hlastanje po enakopravnosti. Izhajata iz sebe in iz svoje nadmoči nad manjšino, z očitkom, da če lahko homoseksualec zahteva svoje pravice, jih lahko tudi onadva. Drugi komentar celo ironično postavlja homoseksualce za enakopravne, saj kot pravi, smejo homoseksualci »v trgovino, na bus, se voziti po cestah, volit, govorit, pisat, se izobraževati«. S tem homoseksualca po eni strani želi prikazati kot sebi enakega in enakopravnega, po drugi strani pa ga zaradi občutka izgubljanja nadzora moči zatira pri poskusu uveljavljanja pravic.

Med analiziranjem komentarjev sem naletela tudi na več implicitnih pomenov. Implicitni pomeni besed oz. predpostavke so prikrite trditve, vidiki pomena, ki so zdravorazumske in vključene v besedilo, v danem trenutku jih sprejmemo za izhodišče, ne glede na resničnost, da je izjava lahko smiselna (Fairclough 2003, 213). Grice in drugi (1975, 42–43) opozarjajo, da obstaja razlika med tem, kar dobesedno rečemo/napišemo, in med tem, kar je mišljeno, na kar namigujemo, impliciramo. Ena izmed nalog KDA je, da nejasne vidike diskurza naredi vidne, saj so relacije moči in ideološki aspekti uporabe jezika velikokrat nevidni in implicitni (Kuhar 2003, 18).

Pacifist71 (2013) komentira: *»Manjsine je treba podpret cujem vedno...«* Z omenjenim stavkom bralec zazna podporo istospolno usmerjenim osebam, ki so nasproti heteroseksualni populaciji v manjšini. Vendar Pacifist 71 nadaljuje: *»...torej gdaj bo moja manjsina imela parado? mislim na to manjsino nasprotno spolno osmerjenih cudakov;), ali kot nas sodobna druzba ocenjuje zastareli tradicionalisti.«* Tukaj opazimo, da je šlo pri prvem delu stavka za implicitni pomen. Namesto nakazane začetne podpore istospolno usmerjeni populaciji sledi preobrat, ki razkrije pravi pomen omenjenega komentarja. Tvorec besedila se sprašuje, kdaj bo imela njegova »skupina« parado. Tukaj gre za koncept »mi« – »oni«, kjer v ospredje postavljamo svojo skupino. Sebe kot heteroseksualca vidi kot manjšino, mogoče zato, ker so mediji v času Prade ponosa veliko (več kot ponavadi) govorili o homoseksualnosti. Sebe označuje z »zastareli tradicionalist«, s čimer se identificira kot zagovornik heteroseksualnosti. Omenjeni komentar ni sovražni govor, je pa odličen primer implicitnih pomenov.

»Ponosen sem na ženo, na otroke, na vnuke in pravnuke. PONOSEN sem na družino, na korenine, na Slovenski narod. NAJ ŽIVI PONOS ponosnih ljudi, ki ponosno zrejo, na svoja dela, na svoj zdrav samokritičen razum, darežljivost, medsebojno pomoč in upanje-zaupanje v stvarnika in naravo« (Vihraviuporabnik 2013).

Tvorec besedila tukaj ne omenja spolne usmerjenosti, ampak je ponosen na svoje družinske korenine. Komentarji, ki jih analiziram, se navezujejo na Parado ponosa, avtor omenjenega komentarja pa tukaj z veliki tiskanimi črkami »kriči«, da je ponosen in da naj živi ponos. Poudarja zdrav, samokritičen razum, ki je seveda subjektiven, zato se v tem komentarju lahko najdejo vsi ljudje, ne glede na spolno orientiranost. Omenjeni uporabnik je prispeval samo dotični prispevek, zato težko rečemo, ali gre tukaj za implicitni ali eksplicitni pomen. Na koncu namreč povečuje zaupanje v stvarnika, kar lahko na podlagi vseh analiziranih komentarjev pod tem člankom, ki so se nanašali na vero in boga, povežem s sarkazmom, saj so vsi »verski« komentarji (razen v primeru replike) nasprotovali homoseksualnosti.

Intertekstualnost oz. medbesedilnost je prepletenost tekstov, vzpostavitev razmerja med drugimi teksti oz. prisotnost elementov drugih besedil v prvotnem tekstu kot takim. Gre za vzajemno povezanost najmanj dveh besedil, postavljenih v razmerje. Najpogostejša in najbolj prodorna oblika medbesedilnosti je poročani govor (Fairclough 2003, 218). Primer intertekstualnosti je bil najbolj viden, ko sta se dva uporabnika (zucu in Wasabi) pogovarjala o vzrokih za homoseksualnost.

zucu (2013): »Jaz nisem nikoli rekel da je (op. homoseksualnost) bolezen. Za mene je to posledica zgrešenega družbenega okolja.«

Wasabi (2013): ».../Kako pokomentirati brata, ki odraščata v isti družini, obiskujeta isto šolo, oba zraven še hodita v glasbeno šolo...no, pri 18 je eden gej, drugi strejt. Se tvoja trditev obdrži«

zucu (2013): »Seveda da se, ob predpostavki da je mater samohranilka. To je komentar moje žene.«

Wasabi (2013): »Čakaj, ob predpostavki? Kaj pa če to predpostavko mirno brišeš. Brata namreč imata očeta in mamo.«

zucu (2013): *»Potem je pa mož feminizran ali mater izjemno dominantna. Druge možnosti ni.«*

Wasabi (2013): *»Spet ne gre, zakaj po tvoji teoriji potem oba nista geja?«*

zucu (2013): *»Zato ker je koncept družbe ne enega deloval dobro, na drugega pa tudi dobro samo v drugačno smer. En je pač razrešil Ojdipov kompleks drug ga pa ni. Sedaj pa fajn bodite, žena kliče da moram it stran od računalnika. Grem mal na kolo. Fajn podpirajte geje.«*

Avtorja komentarjev sta znotraj razprave ustvarila svoj dialog. Njuni prispevki so postavljeni v vzajemno razmerje. Gre za prepletanje različnih mnenj glede homoseksualnosti. Vsak izmed njiju zagovarja svoja stališča preko dvosmerne komunikacije, znotraj množične komunikacije.

5.2 ŠTUDIJA 2: KVANTITATIVNA ANALIZA

V nadaljevanju sledi opis metodologije preučevanja razlik v dojetanju sovražnega govora med heteroseksualci in homoseksualci. Razlike sem, podobno kot v kvalitativni raziskavi, iskala v komentarjih pod člankom z naslovom Parada ponosa v znamenju za enakopravnost in glasbe (v nadaljevanju: v komentarjih), objavljenem na spletnem portalu rtvslo.

5.2.1 Metodologija

Svojo primarno kvalitativno analizo, ki sem jo naredila skozi KDA, želim v izogib morebitnim lastnim napakam v problematiki zaznavanja sovražnega govora v komentarjih uporabnikov spletnega portala rtvslo nadgraditi s kvantitativno metodo, ki sem jo izvedla s pomočjo anketnega vprašalnika. S tem želim ugotoviti, ali obstajajo razlike med heteroseksualci in homoseksualci med dojetanjem sovražnega govora v komentarjih.

Anketo sem izvedla tako, da sem 12 komentarjev pod člankom, ki so bil analizirani že znotraj KDA, vključila v anketo. Nato sem anketirance prosila, da ocenijo, v kolikšni meri se jim zdi omenjen komentar sovražni govor. Komentarji so bili izbrani tako, da so

zajemali vse vidike sovražnega govora. Stereotip o tem, da so homoseksualne osebe *spolni iztirjenci*, ki jih lahko primerjamo z nekrofilii in pedofili se odraža v komentarju 1 ter delno v komentarju 8. Stereotipizacija homoseksualcev kot *bolnikov* se pojavlja v drugem komentarju ter delno tudi v osmem. Stereotip o *grešni in amoralni homoseksualnosti* je vsebovan v komentarjih 3, 4 in 5. Komentarja 6 in 7 vključujeta stereotip, da so homoseksualci *nenormalne osebe s primitivnimi (spolnimi) nagoni*. Komentar 8 vključuje več stereotipov, ki poleg že zgoraj zajetih (primerjajo jih z bolniki, nenormalnimi ter tudi s pedofili in nekrofilii) vključuje še stereotip o tem, da so homoseksualci *neprimerni starši*. V komentarju 9 je zajet stereotip o homoseksualnosti kot *posledici zgrešenega družbenega sistema*. V komentarju 10 je viden stereotip o »nenormalni« homoseksualnosti (prav tako tudi v komentarjih 6 in 7), vključuje pa tudi zgražanje nad Parado ponosa. Komentar 11 združuje tri različne stereotipe o homoseksualnosti, ki *homoseksualce po fizičnem izgledu loči od heteroseksualcev*, jih primerja z bolniki (tudi v komentarjih 2 in 8) in nenormalnimi (tudi v komentarjih 6, 7 in 10). Komentar 12 pooseblja stereotip o homoseksualnosti kot o slepi veji razvoja. (Glej prilogo B, str.85).

Odgovori so bili zaprtega tipa, anketiranci so lahko izbirali med danimi odgovori. Za merjenje strinjanja/nestrinjanja o tem, ali je komentar sovražni govor, sem uporabila 5-stopenjsko Likertovo lestvico (postavko). Pri tem odgovor 1 pomeni »sploh se ne strinjam, da je komentar sovražni govor«, 5 pa pomeni »popolnoma se strinjam, da je komentar sovražni govor«. Mejo med svobodo govora, ki je komentatorju dana, da jasno in nazorno izraža svoje mnenje in tudi nestrinjanje, ter že skoraj meji na sovražni govor, izraža tretja stopnja, ki pomeni »niti ja niti ne, da je komentar sovražni govor«.

Glede na to, da preučujem sovražni govor na internetnih forumih, sem naredila spletno anketo, ki je bila dostopna na spletnem mestu 1ka. Da bi dobila čim bolj številne podatke tudi s strani homoseksualne populacije, sem dostop do anketnega vprašalnika poslala tudi društvu Legebitra ter objavila na Mavričnem forumu. Legebitra in Mavrični forum ustvarjata varen in nediskriminiran prostor za istospolno orientirane osebe.

Kot že omenjeno, želim z anketnim vprašalnikom ugotoviti, ali obstajajo razlike v dojemanju sovražnega govora o homoseksualcih med heteroseksualno in

homoseksualno populacijo. Na podlagi tega sem tudi postavila svojo hipotezo, ki jo želim preveriti v okviru raziskave.

H1: Homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti bolj doživljajo kot sovražni govor od heteroseksualcev.

5.2.2 Opis vzorca

Anketiranje je potekalo od 30. 9. 2013 do 26. 10. 2013 in ima 228 enot. Ustrezno izpolnjenih enot je bilo 151 (66,2 %), takih, ki niso bile v popolnosti izpolnjene ter sem jih posledično izključila iz analize pa 77 (33,8 %). Anketni vprašalnik je uspešno dokončalo 40 (26,5 %) moških in 111 (73,5 %) žensk. Za homoseksualce se je opredelilo 59 oseb (39,1 %), za heteroseksualce pa 92 (60,9 %). Največ anketirancev ima končano srednjo šolo, takih je kar 70 (46,4 %), sledijo jim univerzitetno izobraženi, ki jih je 45 (29,8 %), 22 (14,6 %) oseb ima končano visoko šolo, 5 (3,3 %) ima magisterij, 1 (0,7 %) oseba ima doktorat ter prav tako ena oseba (0,7 %) nima dokončane osnovne šole. Glede na starost je bilo največ anketirancev v starostni skupini od 21–40 let, takih je bilo 116 (76,8 %), 22 (14,6 %) je starih manj kot 20 let, 12 (7,9 %) jih spada v starostni razred med 41 in 60 let, ena (0,7 %) oseba pa je stara 61 let ali več.

5.2.3 Rezultati raziskave

Da bi preverila, ali obstajajo razlike v dojetanju sovražnega govora o homoseksualcih med homoseksualno in heteroseksualno populacijo, sem iz članka, ki sem ga obravnavala s KDA, vzela nekaj komentarjev in jih vključila v anketni vprašalnik. Anketni vprašalnik sem sestavila tako, da sem pokrila vsa stereotipska polja, ki se v komentarjih pod omenjenim člankom nanašajo na homoseksualce. Izbrani komentarji, ki sem jih vključila v vprašalnik, se nanašajo na stereotipe, ki homoseksualce povezujejo z bolnimi, primitivnimi nagoni, povezujejo jih s spolnimi iztirjenci, kot so pedofili in nekrofili, označujejo jih za grešnike, izpostavljajo njihov fizični izgled ter jim odvzemajo vlogo (dobrih) staršev.

Za ugotavljanje razlik v dojemanju zaznavanja sovražnega govora o homoseksualcih med homoseksualno in heteroseksualno populacijo sem uporabila t-test za neodvisna vzorca, s katerim sem želela preveriti značilnost razlik med povprečjem omenjenih dveh skupin. V spodnji tabeli (Tabela 5.1.) sem prikazala rezultate t-testa za neodvisna vzorca, povprečne statistične vrednosti, povprečne ocene in razlike med povprečnima ocenama heteroseksualne in homoseksualne skupine.

Tabela 5.1: Rezultati t-testa in povprečne ocene za zaznavanje sovražnega govora o homoseksualcih med homoseksualci in heteroseksualci

ZAZNAVANJE SOVRAŽNEGA GOVORA	T-TEST		POVPREČNA OCENA REZULTATOV	
	T-VREDNOST	STATISTIČNA ZNAČILNOST	POVPREČNA OCENA	RAZLIKE MED POVPREČNIMA OCENAMA
STAROST HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	2,030	0,046		
SPOL HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	1,242	0,217		
IZOBRAZBA HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	0,779	0,437		
KOMENTAR 1 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-7,118	0,000	2,52 3,90	-1,377
KOMENTAR 2 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,960	0,000	2,32 3,58	-1,261
KOMENTAR 3 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-3,920	0,000	2,57 3,68	-1,113
KOMENTAR 4 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-3,379	0,001	2,54 3,49	-0,948
KOMENTAR 5 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-3,694	0,000	2,57 3,61	-1,045
KOMENTAR 6 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,198	0,000	2,54 3,71	-1,168
KOMENTAR 7 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,882	0,000	2,68 4,08	-1,400
KOMENTAR 8 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,882	0,000	2,42 3,69	-1,271
KOMENTAR 9 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-3,822	0,000	2,37 3,34	-0,969
KOMENTAR 10 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-3,943	0,000	2,40 3,49	-1,089

KOMENTAR 11 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,726	0,000	2,36 3,58	-1,218
KOMENTAR 12 HETEROSEKSUALCI HOMOSEKSUALCI	-4,538	0,000	2,36 3,58	-1,218

V nadaljevanju sledi podrobnejša obrazložitev pod posameznim komentarjem. Na tem mestu poudarjam, da ocene anketirancev ne označujejo strinjanja/nestrinjanja s tipičnimi stereotipi o homoseksualcih, ampak v kolikšni meri se jim zdijo komentarji, ki vsebujejo te stereotipe, sovražni govor.

Komentar 1:

Stereotip: primerjanje homoseksualcev s pedofili in nekrofilii

Rezultati raziskave kažejo, da obstajajo med homoseksualci in heteroseksualci statistično značilne razlike ($t = -7,118$; $p = 0,000$) v dojemanju sovražnega govora. Povprečna ocena prvega komentarja je v skupini homoseksualcev znašala 3,9, medtem ko je bila povprečna ocena komentarja 1 v skupini heteroseksualcev za 1,38 nižja in je znašala 2,52. Iz rezultatov lahko torej sklepamo, da so homoseksualci prvi komentar ocenili za bistveno bolj sovražen kot heteroseksualci.

Komentar 2:

Stereotip: homoseksualnost kot bolezen

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da pri zaznavanju sovražnega govora prihaja pri homoseksualcih in heteroseksualcih do statistično značilnih razlik ($t = -4,960$; $p = 0,000$). Povprečna ocena komentarja 2 je v skupini homoseksualcev znašala 3,58, pri heteroseksualcih pa 2,32, torej je razlika med njima 1,27. Na podlagi tega, lahko sklepamo, da so homoseksualci v primerjavi s heteroseksualci tudi drugi komentar ocenili kot bolj sovražno nastrojen.

Komentar 3:

Stereotip: homoseksualnost kot greh

Rezultati analize kažejo, da pri zaznavanju sovražnega govora v tretjem komentarju ponovno prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -3,920$; $p = 0,000$) med heteroseksualci in homoseksualci pri dojemanju sovražnega govora. Pri homoseksualnih osebah je povprečna ocena komentarja 3 znašala 3,68, pri heteroseksualcih pa za 1,11

manj, torej 2,57. Iz teh podatkov je razvidno, da so homoseksualci komentar 3 zaznali kot bolj sovražen v primerjavi s heteroseksualci.

Komentar 4:

Stereotip: homoseksualnost kot greh

Tudi pri četrtem komentarju so rezultati raziskave pokazali, da prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -3,379$; $p = 0,001$) pri ocenjevanju sovražnega govora med homoseksualci in heteroseksualci. Razlika med povprečnima ocenama je 1,04. Povprečna ocena je pri homoseksualcih znašala 3,49, pri heteroseksualcih pa 2,54. Iz rezultatov lahko sklepamo, da so homoseksualci komentar 4 ocenili za bolj sovražen kot pa heteroseksualci.

Komentar 5:

Stereotip: homoseksualnost kot greh

Iz rezultatov raziskave lahko razberemo, da se med homoseksualci in heteroseksualci kažejo statistično značilne razlike ($t = -3,694$; $p = 0,000$) pri dojemanju sovražnega govora. Povprečna ocena petega komentarja je v skupini homoseksualcev znašala 3,61, medtem ko je v skupini heteroseksualcev znašala za 1,04 manj, torej 2,57. Iz rezultatov lahko torej sklepamo, da so homoseksualci tudi ta komentar ocenili za bolj sovražen kot heteroseksualci.

Komentar 6:

Stereotip: homoseksualci kot nenormalne osebe s primitivnimi (seksualnimi) nagoni

Rezultati raziskave so pokazali, da prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -4,198$; $p = 0,000$) v dojemanju sovražnega govora med homoseksualci in heteroseksualci. V skupini homoseksualcev je povprečna ocena komentarja 6 znašala 3,71, v skupini heteroseksualcev pa 2,54, torej za 1,17 manj kot v skupini homoseksualcev. Rezultati so torej pokazali, da so homoseksualci komentar dojemali kot bolj sovražen kot heteroseksualci.

Komentar 7:

Stereotip: homoseksualci kot nenormalne osebe s primitivnimi (seksualnimi) nagoni

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da med homoseksualno in heteroseksualno orientiranimi skupinami prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -4,882$; $p = 0,000$) v zaznavanju sovražnega govora. Povprečna ocena komentarja 7 v skupini homoseksualcev znaša 4,08, pri heteroseksualni skupini pa za 1,4 manj, torej 2,68. Iz teh rezultatov lahko razberemo, da so homoseksualci komentar 7 ocenili za bolj sovražen kot pa heteroseksualci.

Komentar 8:

Stereotip1: homoseksualci niso primerni starši

Stereotip 2: homoseksualci so bolni, nenormalni

Stereotip 3: primerjava z nekrofilii in pedofili

Rezultati raziskave so pokazali, da v zaznavanju sovražnega govora med homoseksualci in heteroseksualci prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -4,882$; $p = 0,000$). Povprečna ocena prvega komentarja je v skupini homoseksualcev znašala 3,69, medtem ko je bila povprečna ocena komentarja 8 v skupini heteroseksualcev za 1,27 nižja in je znašala 2,42. Iz rezultatov lahko torej sklepamo, da so homoseksualci komentar 8 ocenili za bistveno bolj sovražen kot heteroseksualci.

Komentar 9:

Stereotip: homoseksualnost je posledica zgrešenega družbenega okolja

Iz rezultatov raziskave je razvidno, da prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -3,822$; $p = 0,000$) v dojetanju sovražnega govora med homoseksualno in heteroseksualno skupino. V skupini homoseksualcev je povprečna ocena devetega komentarja znašala 3,34, v skupini heteroseksualcev pa 2,37, torej za 0,97 manj kot v skupini homoseksualcev. Rezultati so pokazali, da so homoseksualci komentar 9 dojemali kot bolj sovražen v primerjavi s heteroseksualci.

Komentar 10:

Stereotip: homoseksualnost je nenormalna, komentar vključuje tudi zgražanje nad Parado ponosa

Iz rezultatov raziskave lahko razberemo, da se med homoseksualci in heteroseksualci kažejo statistično značilne razlike ($t = -3,943$; $p = 0,000$) pri dojetanju sovražnega

govora. Povprečna ocena desetega komentarja v skupini homoseksualcev znaša 3,49, pri heteroseksualni skupini pa za 1,09 manj, torej 2,40. Iz teh rezultatov lahko razberemo, da so homoseksualci deseti komentar ocenili za bolj sovražno usmerjen kot pa heteroseksualci.

Komentar 11:

Stereotip 1: homoseksualci se po fizičnem izgledu ločijo od heteroseksualcev

Stereotip 2: homoseksualnost je bolezen

Stereotip 3: homoseksualnost je nenormalna

Rezultati raziskave so pokazali, da v zaznavanju sovražnega govora med homoseksualci in heteroseksualci prihaja do statistično značilnih razlik ($t = -4,726$; $p = 0,000$). V skupini homoseksualcev je povprečna ocena komentarja 11 znašala 3,58, v skupini heteroseksualcev pa 2,36, torej je razlika med povprečnima vrednostima 1,22. Rezultati so pokazali, da so homoseksualci komentar 11 dojemali kot bolj sovražen v primerjavi s heteroseksualci.

Komentar 12:

Stereotip 1: homoseksualci so slepa veja v razvoju

Iz rezultatov raziskave lahko razberemo, da se med homoseksualci in heteroseksualci kažejo statistično značilne razlike ($t = -4,538$; $p = 0,000$) pri dojetanju sovražnega govora. V skupini homoseksualcev je povprečna ocena komentarja 12 znašala 3,58, v skupini heteroseksualcev pa 2,37, torej za 1,22 manj kot v skupini homoseksualcev. Iz rezultatov lahko torej sklepamo, da so homoseksualci zadnji komentar ocenili za bistveno bolj sovražen kot heteroseksualci.

6 DISKUSIJA

Na podlagi rezultatov kvalitativne in kvantitativne raziskave ugotavljam, da v komentarjih pod člankom »Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe«, ki je bil objavljen na spletnem portalu rtvslo, sovražnega govora v najhujši obliki ni. Iz tega lahko sklepamo, da sta zakonodaja na področju sovražnega govora in uvajanje moderiranja spletnih forumov uspešno odpravila najhujše oblike sovražnega govora. Kljub temu pa sem v članku zasledila veliko komentarjev, ki vsebujejo

elemente sovražnega govora. Kot kaže, so obstoječi mehanizmi za odpravo sovražnega govora uspešno odpravili najhujše oblike le-tega, hkrati pa so spodbudili spletne uporabnike, da najdejo sivo, mejno področje, kjer lahko na ustvarjalen način izrazijo svoje sovražno mnenje. Tako lahko v komentarjih najdemo veliko t. i. latentnega sovražnega govora.

V okviru KDA sem ugotovila, da se latentni sovražni govor o homoseksualcih največkrat pojavlja v okviru stereotipnih izjav. Homoseksualnost je namreč največkrat predstavljena kot bolezensko in/ali nenormalno stanje, kot grešno in amoralno dejanje. Avtorji komentarjev homoseksualnost največkrat povezujejo s primitivnimi (spolnimi) nagoni, homoseksualcem pripisujejo »drugačen« fizični izgled, v stilu *»Pri homoseksualcih sem imel vedno občutek da so kot nekakšna subkultura...svoja glasba, stil oblačenja, vedenja itd. Ko bi mogoče vsaj z normalnim pristopom probali opozoriti nase bi mogoče še kaj dosegli, tako pa izpadejo kot gruča neresnih, namaškaranih, v ženske oblečenih ter na kratko ostriženih, nabildanih osebkov iz metelkove (gnojnišnice)/...«* (Lipoglav 2013). Lahko bi rekli, da prihaja do inverzije v fizičnem izgledu, kjer homoseksualcem pripisujejo feminilne poteze in gestikulacije, lezbijkam pa robustne, moške poteze in obnašanje.

V ekstremnih primerih homoseksualce celo povezujejo s pedofilijo in nekrofilijo in jih na ta način degradirajo na nedostojne in časti nevredne ljudi s komentarji, kot je npr. ta: *»Predstavljajte si visokostandardni bordel s skrbno negovanimi trupli ljudi, ki so se prostovoljno darovali v ta namen. Služi seveda potrebam nekrofilov. Se vam zdi takšno početje sprejemljivo?.../...«* Namreč, zanima me, kaj homoseksualnost loči od pedofilije ali nekrofilije/...« (comrade 2013).

Daleč največ navzkrižnih mnenj v komentarjih pa je bilo na temo, ali homoseksualcem dovoliti starševsko vlogo ter razprav o tem, ali so lahko homoseksualci dobri starši. Na to temo so celo tisti, ki so indiferentni do homoseksualcev, stopili v bran nepodpornikom, z razlago, da otrok potrebuje materino in očetovsko figuro v razvoju in da družba, predvsem otroci, vrstniki posvojenega otroka homoseksualnih staršev, ne bi sprejeli omenjenega otroka v svojo družbo oz. bi ga zasmehovali in izolirali. Zapisani so bili tudi komentarji v stilu *»Drugače pa ko bosta dva moška naredila otroka, takrat ga naj tudi vzgajata!!! Ne pa da gredo v zavode, plačajo nekaj tisočakov in domov odpeljejo otroka!!!«* (hanzz 2013). Omenjene teme se je v nekaterih točkah dotikal tudi

Družinski zakonik, ki pa je bil na referendumu leta 2012 s 55 % glasov proti zavrnjen (Politikis 2012). Glede na izid referenduma, nizke udeležbe in vseh komentarjev, ki so se nanašali oz. se nanašajo na istostarševske družine, menim, da je Slovenija v tem pogledu še vedno zelo konzervativna in neodprta. Menim, da so otroci, ki naj bi jih vrstniki zasmehovali zaradi dveh očetov ali dveh mam, izgovor heteronormativne družbe in posledica homofobičnih elementov v (zgodnji) socializaciji vrstnikov.

Komentatorji so v okviru komentiranja iskali tudi potencialne vzroke za homoseksualnost, od tega, da je to posledica zgrešenega družbenega sistema in napačne vzgoje, do tega, da je to simptom bolezni oz. kaprica in odločitev posameznika. Kuhar (2007, 153) pravi, da medikalizacija homoseksualnosti vsebuje psihiatrični diskurz o istospolni usmerjenosti in zanjo išče vzroke, medtem ko je heteroseksualnost reprezentirana kot nekaj naravnega in zdravorazumskega. Homoseksualne družbe so na ta način degradirane, saj jim homofobi na ta način ne priznavajo enakega statusa na družbeni lestvici, ampak jih identificirajo kot lapsus družbenega sistema, vzgoje ter biološkega in emotivnega razvoja.

Med analiziranimi komentarji je bilo tudi ogromno število takih, ki homoseksualnost doživljajo kot amoralno in grešno. Herek (1991) pravi, da ortodoksni kristjani v svojih homofobičnih izjavah čutijo potrditev svoje vere in verske identitete. Komentarji na temo grešne homoseksualnosti so bili sicer delo samo dveh avtorjev, ki pa sta objavila veliko število komentarjev v slogu *»Treba jasno napisat in govorit , da je homosexualnost pri Bogu GREH !.../...Ljudi treba osveščat da se ne pustijo zavesti zlu, ki se jim predstavlja kot dobro./...«* (uros-bukovec 2013).

Menim, da z enačenjem homoseksualnosti in grešnih dejanj vernik egoistično išče samopotrditve vere in opravlja samopostavljeno liturgično »nalogo« na račun degradiranja homoseksualnosti, ki je v cerkvenih krogih linčana. Izražanje verskih prepričanj je človekova pravica in absolutno ni sovražni govor, vsakršno vsiljevanje vere, neodobravanje drugačnih pogledov ter poniževanje in vzbujanje manjvrednostnega kompleksa pa vsekakor je sovražni govor.

Veliko število komentarjev, ki bi jih lahko označili kot latentni sovražni govor, je bilo izraženih skozi implicitne pomene, kot da bi komentatorji želeli sovražne besede

olepšati v izogib izbrisu komentarja v procesu moderiranja. Zanimiv pokazatelj egoizma in pohlepa so komentarji v stilu »nič nimam proti homoseksualcem, ampak če je to dopustno njim, potem lahko jaz ...«. Na ta način pride do razvoja kolektivnih identitet v smislu »mi« – »oni«, kjer komentatorji svojo heteroseksualno skupino dvignejo nad homoseksualno populacijo ter jim s tem pokažejo neenakovredno odobravanje ter (samo)hierarhijo glede na to, da ljubijo osebo istega spola.

Na podlagi rezultatov lahko trdim, da homoseksualci še vedno niso sprejeti kot enakopravni člani družbe. Še vedno so deležni raznoraznih opazk, pripomb in sovražnih besed. Vse to ter konstantno uveljavljanje v družbi ter hlepenje po enakopravnosti je pustilo pečat tudi na njihovi samopodobi ter posledično na mogoče še bolj rahločutnem zaznavanju sovražnih besed, ki so namenjene prav njim. Iz tega lahko sklepamo, da homoseksualci objavljene komentarje verjetno doživljajo kot bolj sovražne od heteroseksualcev, saj le-ti niso tako čustveno vključeni.

Da bi preverila, ali med heteroseksualci in homoseksualci prihaja do razlik v zaznavanju/dojemanju sovražnega govora, sem izvedla kvantitativno analizo, kjer sem nanizala izbrane komentarje iz članka in anketirance prosila, da ocenijo, kako zelo sovražni se jim zdijo komentarji. Rezultati raziskave so pokazali, da med heteroseksualci in homoseksualci obstajajo razlike v zaznavanju sovražnega govora. Homoseksualci so vseh 12 komentarjev označili za bistveno bolj sovražno usmerjene kot pa heteroseksualci. Na podlagi rezultatov zato potrjujem svojo hipotezo, ki pravi, da homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti bolj doživljajo kot sovražni govor od heteroseksualcev (glej Tabela 6.1.).

Tabela 6.1: Status hipoteze

	HIPOTEZA	STATUS
H1	Homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti bolj doživljajo kot sovražni govor od heteroseksualcev.	Hipoteza JE potrjena.

Do največjih razlik v zaznavanju sovražnega govora med homoseksualno in heteroseksualno skupino je prišlo pri komentarju 7, ki pravi »Pe.deri se rađaju, v dupe se gađaju, danes žive, sutra umire« (mercator666 2013, prevod dodan: Pedri se rojevajo,

v rit se streljajo, danes živijo, jutri umirajo). Že znotraj KDA sem ugotovila, da ta komentar dopušča ogromno različnih interpretacij. Iz tega lahko sklepamo, da ni pomemben samo zapis sporočila, ampak tudi bralčeva interpretacija, na katero vplivajo mentalno stanje, znanje in predhodne izkušnje. Omenjeni komentar, ki homoseksualce na zasmehljiv in poetičen način prezentira kot nenormalne osebe, s primitivnimi seksualnimi nagoni, so tako homoseksualci kot heteroseksualci označili kot komentar z največ prvinami sovražnega govora.

Razumljivo je, da so homoseksualci komentarje ocenili kot bistvene bolj sovražne, saj so bili geji in lezbijke v vseh komentarjih reprezentirani kot manjvredni člani družbe. Tudi kadar so bili homofobični vložki prikriti znotraj skritih pomenov in konteksta, je večina homoseksualcev komentarje interpretirala na enak način – na način zaznavanja sovražnih in razslojevalnih elementov. Po drugi strani pa so heteroseksualci bolj raznoliko zaznavali sovražni govor v omenjenih komentarjih, saj sami niso bili čustveno vpeti v pomene komentarjev, zato je bila njihova emotivna komponenta tukaj manj vpeta in so posledično sovražni govor zaznavali v manjši meri.

Menim, da to odražajo tudi rezultati, ki kažejo, da so homoseksualci za komentar z najnižjo stopnjo sovražnega govora izbrali komentar, ki pravi, da je homoseksualnost posledica zgrešenega družbenega sistema. Predvidevam, da je tako zato, ker je to edini komentar, ki ne obsoja homoseksualcev in njihovih dejanj, temveč razloge za homoseksualnost išče v napakah družbe in ne v homoseksualcih samih. Na ta način je vzrok za to »nenaravnost« družba, »posledice« pa nosijo istospolno orientirane osebe.

Predstavljati si družbo brez sovražnega govora, v kateri je temeljna človekova pravica svoboda govora, je idealen, a vendar nerealen model. Situacija omejevanja in preganjanja sovražnega govora na internetnih forumih ni popolna, je pa relativno optimalna. Na eni strani dopušča komentatorjem razmeroma veliko količino svobode govora, ki je primarna človekova pravica, da posamezniki jasno izražajo svoje mnenje, poglede, strinjanja in kritiko. Po drugi strani pa zakonodaja in razširjena praksa moderiranja spletnih forumov delujeta v prid človekovi pravici po enakopravnosti in uresničevanju načela enakega obravnavanja ter posledično odpravljata nedopustno obliko sovražnega govora. Na ta način prihaja do prepletenega razmerja med svobodo

govora in sovražnim govorom, ki kaže na to, da ima tudi svoboda govora svojo ceno, čeprav včasih na račun neenakopravnega odobravanja sočloveka.

7 SKLEP

Primarni cilj diplomskega dela je bil raziskati, v kolikšni meri in v kakšnih oblikah je sovražni govor prisoten na internetnih forumih, kaj nanj vpliva ter kako je omejen. Za doseg cilja je bilo potrebno najprej sistematično pregledati obstoječo literaturo o sovražnem govoru, kamor spadajo opredelitve, podloge za sovražni govor, vpliv javne sfere na sovražni govor ter zakonska regulativa le-tega ter o internetnih forumih in homoseksualnosti. Kontrastno vlogo sovražnega govora je imela svoboda govora kot osnovna pravica vsakega posameznika. Po pregledu literature sem predstavila teoretični model diplomskega dela, v katerem sem zajela vse zgoraj naštet.

Na tem mestu želim poudariti, da je v Sloveniji sovražni govor z zakonom prepovedan, tudi internet kot medij zakonsko regulira širjenje nestrpnosti in sovražnega govora. Internetni forumi kot dodatni mehanizem za odpravljanje sovražnega govora na internetnih forumih uporabljajo proces moderiranja, ki izloča sovražni govor.

Kadar govorimo o svobodi govora, ne moremo mimo pravice do svobode govora, ki je temeljna človekova pravica. Svoboda govora ne more obstajati brez kakršnih koli posledic in pomembno je, da ima vsak človek pravico izraziti svoje mnenje, poglede, strinjanja ter tudi nestrinjanja in kritiko, vendar nikoli na račun diskriminiranja, zastraševanja ali poniževanja sočloveka. Svoboda govora in boj proti sovražnemu govoru morata imeti isti fokus ter na ta način soustvarjati boljše okolje za vse.

V raziskovalnem delu diplomskega dela sem opravila kvalitativno in kvantitativno raziskavo. Za obe raziskavi sem izbrala isti predmet analize, to so komentarji bralcev članka z naslovom *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*, ki je bil objavljen na spletnem portalu rtv slo (MMC). Omenjeni forum sem izbrala zato, ker je to eden izmed najbolj obiskanih, ker tvori mozaik najrazličnejših posameznikov, ker predpostavljam, da v osnovi ni versko ali politično opredeljen, kar mi je omogočalo čim bolj realno in celovito sliko pristopa k problematiki sovražnega govora ter ker ima

relativno veliko enot opazovanja (516 komentarjev). V raziskovalnem delu sem s kombiniranjem KDA in anketnega vprašalnika triangulirala iste komentarje pod omenjenim člankom, da sem lahko dobila celovitejši vpogled ter da sem odpravila pomanjkljivosti ene in druge raziskave.

Pri kvalitativni raziskavi sem uporabila kritično diskurzivno analizo, s katero sem ugotovila, da sovražnega govora na temo homoseksualnosti na izbranem forumu v najhujši možni obliki sicer ni, je pa zelo veliko latentnega sovražnega govora, ki je izražen skozi tipične stereotipe o homoseksualnosti ter ravno tako sporoča manjvrednost in oblikuje sovražne mentalitete. Veliko je tudi implicitnih pomenov posameznih komentarjev, kar menim, da je ravno tako zastrašujoče, saj se homoseksualne osebe, ki jim je namenjeno prikrito sovražno besedilo, najdejo v sporočilu in ga kot takega tudi zaznajo.

Ravno razlika v zaznavanju sovražnega govora med heteroseksualci in homoseksualci je bila predmet analize pri kvantitativni raziskavi. V komentarjih, ki sem jih analizirala že znotraj KDA, sem iskala razlike v zaznavanju sovražnega govora med homoseksualci, proti katerim je sovražni govor uperjen, in med heteroseksualno skupino, iz katere nekateri posamezniki govorno napadajo homoseksualce. Na podlagi rezultatov v celoti potrjujem svojo hipotezo, ki pravi, da homoseksualci komentarje na temo homoseksualnosti bolj doživljajo kot sovražni govor od homoseksualcev.

Zaznavanje sovražnega govora je odvisno od posameznikove interpretacije. Glede tega ne moremo narediti nič, lahko se samo naučimo, kako sprejemati kritiko in neodobravanje, včasih tudi, kako iz spomina izbrisati sovražni govor, ki je bil žal že izrečen, zapisan ali narisano. Veliko več pa lahko naredimo v boju proti sovražnemu govoru. Slovenija s svojo zakonsko regulativo relativno uspešno posega v odstranjevanje sovražnega govora. Tudi internetni forumi dokaj suvereno moderirajo sovražne komentarje ter imajo prijavnice točke, ki sprejemajo škodljive vsebine na internetu. Mogoče bi bilo dobro, da bi imeli avtomatizem (o tem na MMC-ju že razmišljajo), ki bi samodejno odstranjeval sovražne besede in besedne zveze, ter poleg tega še moderatorja, ki bi vsebinsko pregledoval komentarje, saj je veliko sovražnega govora prikritega ter skritega v vsebini. Na ta način bi zajeli tako tisti najbolj vidni sovražni govor kot tudi tistega, ki se skriva znotraj besedila. V idealnem modelu pa bi

na ravni posameznika, lahko vsak s svojo »civilizirano« svobodo govora prispeval k temu, da sankcioniranje in odprava sovražnega govora sploh ne bi bila potrebna, saj bi problematika sovražnega govora na ta način prešla zgolj v tematiko sovražnega govora.

8 LITERATURA

1. Ahmad, Sheraz in Dinesh Bhugra. 2010. Homophobia: An updated review of the literature. *Sexual and Relationship Therapy* 25 (4): 447–455.
2. American Psychological Association (APA). 2013. *Answer to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality*. Dostopno prek: <http://www.apa.org/topics/sexuality/orientation.pdf>. (1. september 2013).
3. Applebaum, Barbara. 2003. Social justice, democratic education and the silencing of words that wound. *Journal of Moral Education* 32 (2): 151–162.
4. Beck, John. 2001. Moral democratic education and homosexuality: Censoring morality. *Sex education: sexuality, society and learning* 1 (3): 235–244.
5. Blackmore, Chelsea. 2011. How to Queer the Past Without Sex: Queer Theory, Feminisms and the Archaeology of Identity. *Archaeologies-Journal of the World Archaeological Congress* 7 (1): 75–96.
6. Boromisza-Habashi, David. 2012. The cultural foundations of denials of hate speech in Hungarian broadcast talk. *Discourse & Communication* 6 (1): 3–20.
7. Bourcier, Marie-Hélène. 2012. Cultural translation, politics of disempowerment and the reinvention of queer power and politics. *Sexualities* 15 (1): 93–109.
8. Butala, Aleš. 2013. *Javna predstavitev mnenj na temo sovražni govor*. Komisija za peticije ter človekove pravice in enake možnosti. 15.3.2013. Dostopno prek: <http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VI&type=magdt&uid=50A7B9552E05C325C1257B320032DBFB> (10. avgust 2013).
9. Butler, Judith. 1990. *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
10. Cammaerts, Bart. 2009. Radical pluralism and free speech in online public spaces: The case of North Belgian extreme right discourses. *International journal of cultural studies* 12 (6): 555–575.
11. Chua, Cecil Eng Huang 2009. Why Do Virtual Communities Regulate Speech? *Communication Monographs* 76 (2): 234–261.
12. Comrade. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).

13. Corvino, John. A 1997. Why Shouldn't Tommy and Jim Have Sex? A Defense of Homosexuality. V *Same Sex: Debating the ethics, science and culture of homosexuality*, ur. John A. Corvino, 3–16. Lanham: Rowman and Littlefield.
14. Cowan, Gloria, Miriam Resendez, Elizabeth Marshall in Ryan Quist. 2002. Hate speech and constitutional protection: Priming values of equality and freedom. *Journal of Social Issues* 58 (2): 247–263.
15. Croteau, David in William Hoynes. 2000. *Media/ Society: Industries, images, and audiences*. Thousand Oaks. Pine Forge Press.
16. Dahlgren, Peter. 1995. *Television and the public sphere: Citizenship, democracy and the media*. London: Sage Publications.
17. Delgado, Richard in David Yun. 1994. Pressure Valves and Bloodied Chickens: An Analysis of Paternalistic Objections to Hate Speech Regulation. *California Law Review* 82 (4): 871–892.
18. Dellarocas, Chrysanthos. 2006. Strategic manipulation of Internet opinion forums: Implications for consumers and firms. *Management Science* 52 (10): 1577–1593.
19. Fago. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
20. Fairclough, Norman. 1989. *Language and power*. New York: Longman.
21. ---1992. Intertextuality in critical discourse analysis. *Linguistics and Education* 4 (3): 269–293.
22. ---1993. *Discourse and social change*. New York: Cambridge polity press.
23. Ferreira, Raphael Campos, Petra Košič, Noemi Mavrič in Nina Mihalič. 2012. Kriteriji za prepoznavanje sovražnega govora v jeziku: Študija primera. *Teorija in praksa* 49 (1): 204–215.
24. Fornäs, Johan, Kajsa Klein, Martina Ladendorf, Jenny Sundén in Malin Sveningsson. 2002. *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*. New York: Peter Lang Publishing.
25. Fraser, Nancy. 2006. Transnacionaliziranje javne sfere. *Teorija in praksa* 43 (1–2): 276–284.
26. Gee, James Paul. 2011. *An introduction to discourse analysis: theory and method*. New York: Routledge.

27. Gelber, Katharine. 2010. Freedom of political speech, hate speech and the argument from democracy: The transformative contribution of capabilities theory. *Contemporary Political Theory* 9 (3): 304–324.
28. Gender Equity Resource center (GERC). 2013. *Definition of terms*. Dostopno prek: http://geneq.berkeley.edu/lgbt_resources_definiton_of_terms#homophobia (17. september 2013).
29. Greenberg, Sally. 1996. Threats, harassment, and hate on-line: Recent developments. *Boston University Public Interest Law* (6): 673.
30. Grice, H. Paul, Peter Cole in Jerry L. Morgan. 1975. Syntax and semantics. *Logic and Conversation* (3): 41–58.
31. Habermas, Jürgen. 2006. Political communication in media society: Does democracy still enjoy an epistemic dimension? The impact of normative theory on empirical research. *Communication Theory* 16 (4): 411–426.
32. Halperin, David M. 1995. *Saint Foucault: Towards a gay hagiography*. New York: Oxford University Press.
33. Hanzz. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
34. Henry, Charles P. 2011. Sister citizen: Shame, stereotypes, and black women in America. *Black Scholar* 41 (4): 52–53.
35. Herek, Gregory M. 1991. *Stigma, prejudice, and violence against lesbians and gay men*. Dostopno prek: http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/spssi_91.pdf (5. avgust 2013).
36. Hobson, Christopher. 2012. Liberal democracy and beyond: extending the sequencing debate. *International Political Science Review* 33 (4): 441–454.
37. Jackson, Cecile. 2012. Speech, Gender and Power: Beyond Testimony. *Development and Change* 43 (5): 999–1023.
38. Jakopič, Kaja. 2005. Boj proti sovraštvu na medmrežju ali boj z mlini na veter. *Medijska preža* (11). Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/24/mwatch/index.html#1> (14. september 2013).
39. Johnson, Bruce E.H. in Sarah K. Duran. 2012. A View from the First Amendment Trenches: Washington State's New Protections for Public Discourse and Democracy. *Washington Law Review* 87 (2): 495–595.

40. Jørgensen, Marianne in Louise Phillips. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*. London: Sage
41. *Kazenski zakonik* (KZ-1). Ur. l. RS 55/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlurid=20082296> (15. avgust 2013).
42. Klein, Adam. 2012. Slipping Racism into the Mainstream: A Theory of Information Laundering. *Communication Theory* 20 (4): 427–448.
43. Kobalt. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
44. Kuhar, Roman. 2003. *Medijske podobe homoseksualnosti: analiza slovenskih tiskanih medijev od 1970 do 2000*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
45. Lasson, Kenneth. 2007. Defending truth: Legal and psychological aspects of holocaust denial. *Current Psychology* 26 (3–4): 223–266.
46. Lederer, Laura in Richard Delgado. 1995. Introduction. V *The price we pay: The case against racist speech, hate propaganda, and pornography*, ur. Laura Lederer in Richard Delgado, 3–19. New York: Hill and Wang.
47. Leskošek, Vesna, ur. 2005. *Mi in oni: Nestrpnost na Slovenskem*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
48. Lewiński, Marcin. 2010. *Internet political discussion forums as an argumentative activity type: A pragma-dialectical analysis of online forms of strategic manoeuvring in reacting critically*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
49. Lillian, Donna L. 2007. A thorn by any other name: Sexist discourse as hate speech. *Discourse & Society* 18 (6): 719–740.
50. Lipoglav. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
51. Lord, Charles G., Lee Ross in Mark R. Lepper. 1979. Biased assimilation and attitude polarization: The effects of prior theories on subsequently considered evidence. *Journal of Personality and Social Psychology* 37 (11): 2098–2109.
52. Lunajko222. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).

53. Ma, Alice K. 1995. Campus hate speech codes: Affirmative action in the allocation of speech rights. *California Law Review* 83 (2): 693–732.
54. Marchetti, Raffaele. 2010. Fighting transnational exclusion: From cosmopolitanism to global democracy. *New Political Science* 32 (1): 103–110.
55. Matsuda, Mari. J., Charles R. Lawrence III., Richard Delgado in Kimberle Williams Crenshaw. 1993. *Words that wound: Critical race theory, assaultive speech, and first amendment*. Boulder: Westview Press.
56. Meddaugh, Priscilla Marie in Jack Kay. 2009. Hate Speech or “Reasonable Racism?” The Other in Stormfront. *Journal of Mass Media Ethics* 24 (4): 251–268.
57. Mercator666. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
58. Mihelič, Lija. 2013. *Javna predstavitev mnenj na temo sovražni govor*. Komisija za peticije ter človekove pravice in enake možnosti. 15.3.2013. Dostopno prek: <http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/seje/evidenca?mandat=VI&type=magdt&uid=50A7B9552E05C325C1257B320032DBFB> (10. avgust 2013).
59. Mlakar, Boštjan. 2013. *Homoseksualnost*. Dostopno prek: <http://www.zdravniskinasveti.net/?nStran=teme&tema=homosex&pog=index> (13.september 2013).
60. Müller, Florian in Klaus Rothermund. 2012. Talking loudly but lazing at work—Behavioral effects of stereotypes are context dependent. *European Journal of Social Psychology* 42 (5): 557–563.
61. Nielsen, Laura Beth. 2002. Subtle, pervasive, harmful: Racist and sexist remarks in public as hate speech. *Journal of Social Issues* 58 (2): 265–280.
62. Oakes, Penelope J., Alexander S. Haslam in John C. Turner. 1999. Politika, predsodki in mit v preučevanju stereotipov. V *Predsodki in diskriminacija: Izbrane socialno – psihološke študije*, ur. Ule Mirjana, 62–91 Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
63. Oblak Tanja in Gregor Petrič. 2005. *Splet kot medij in mediji na spletu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
64. Opec. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).

65. Pacifist 71. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
66. Palmer, Ian in Leitch Shirley. 2010. Analysing Texts in Context: Current Practices and New Protocols for Critical Discourse Analysis in Organization Studies. *Journal of Management Studies* 47 (6): 1194–1212.
67. PeterS. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
68. Pinter, Andrej. 2006. Javna sfera in politična subjektiviteta. *Teorija in praksa* 43 (1–2): 223–241.
69. Plummer, Ken. 1995. Izrekanje imena – Uvedba lezbičnih in gejevskih študij. *Časopis za kritiko znanosti* 23 (177): 15–44.
70. Politikis. 2012. *Družinski zakonik padel s 55 odstotki glasov PROTI, v SDS zadovoljni z izidom referendum!* Dostopno prek: <http://www.politikis.si/?p=56118> (14. september 2013).
71. Post, Robert C. 2012. *Democracy, expertise, and academic freedom: a first amendment jurisprudence for the modern state*. London: Yale University Press.
72. Preprost2. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
73. Richardson, John E. 2007. *Analysing newspaper: An approach from critical discourse analysis*. New York: Palgrave Macmillan.
74. Rtv slo. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080> (20. junij 2013).
75. Skitka, Linda J. in Edward G. Sargis. 2006. The Internet as psychological laboratory. *Annual Review of Psychology* (57): 529–555.
76. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 1995. Ljubljana: DZS.
77. Smith, Glenn, Annie Bartlett in Michael King. 2004. Treatments of homosexuality in Britain since the 1950s—an oral history: the experience of patients. *British Medical Journal* 328 (7437): 427–429.
78. Smolla, Rodney A. 1990. Academic freedom, hate speech, and the idea of a university. *Law and Contemporary Problems* 53 (3): 195–225.

79. Sobkowicz, Pawel in Antoni Sobkowicz. 2012. Two-year study of emotion and communication patterns in a highly polarized political discussion forum. *Social Science Computer Review* 30 (4): 448–469.
80. Spargo, Tamsin. 1999. *Foucault and queer theory*. Cambridge: Icon Books.
81. *Spletno oko*. Dostopno prek: <http://www.spletno-oko.si/> (16. junij 2013).
82. Splichal, Slavko. Od »sumne sreče« h kultiviranemu razglabljanju: Bentham in Kant o načelih javnega komuniciranja. *Teorija in praksa* 40 (6): 985–1011.
83. Straubharr, Joseph D. In Douglas A. Boyd. 2007. International broadcasting. V *Global communication*, ur. Yahya R. Kamalipour, 133–156. Belmont: Thomson-Wadsworth.
84. Sturken, Marta in Lisa Cartwright. 2001. *Practices of looking: An introduction to visual culture*. Oxford: Oxford university press.
85. Superiorni. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
86. Sykes, Heather. 2011. Hetero- and Homo-normativity: Critical literacy, citizenship education and queer theory. *Curriculum Inquiry* 41 (4): 419–432.
87. Šabec, Ksenija. 2006. *Homo europeus: nacionalni stereotipi in kulturna identiteta Evrope*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
88. Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: Tehnološka matrika in praktična raba v družbenem kontekstu. V *Internet v Sloveniji*, ur. Vasja Vehovar, 24–53. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
89. Švab, Alenka. 2005. Sprejeti med prijatelji, zavrženi v družbi - istospolna partnerstva v Sloveniji. *Družboslovne razprave* XXI (49–50): 139–153.
90. Švab, Alenka in Roman Kuhar. 2005. *Neznosno udobje zasebnosti. Vsakdanje življenje gejev in lezbijk*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
91. Tanner, Eliza. 2001. Chilean conversations: Internet forum participants debate Augusto Pinochet's detention. *Journal of Communication* 51 (2): 383–403.
92. Taylor, Robert S. 2012. Hate speech, the priority of liberty, and the temptations of Nonideal theory. *Ethical theory and moral practice* 15 (3): 353–368.
93. Teršek, Andraž. 2005. Svoboda javnega komuniciranja. V *Civilna družba in svoboda javnega komuniciranja*, ur. Polona Pičman Štefančič in Andraž Teršek, 4–146. Ljubljana: Pravna fakulteta v Ljubljani.

94. Tsesis, Alexander. 2002. *Destructive messages: How hate speech paves the way for harmful social movements*. New York: New York University Press.
95. Ukinitsev. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
96. Ule, Mirjana. 2000. *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
97. Uros-bukovec. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
98. *Ustava Republike Slovenije*. 2011. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
99. Van Dijk, Teun A. 2008. *Discourse and context: A sociocognitive approach*. New York: Cambridge university press.
100. Vezovnik, Andreja. 2008. Kritična diskurzivna analiza v kontekstu sodobnih diskurzivnih teorij. *Družboslovne razprave* XXIV (57): 79–96.
101. Vihraviuporabnik. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
102. Villa, Dana R. 1992. Postmodernism and the public sphere. *The American Political Science Review* 86 (3): 712–721.
103. Voltaire. 2013. *Izrek*. Dostopno prek: <http://www.brainyquote.com/quotes/authors/v/voltaire.html> (17. september 2013).
104. Vora, Neha. 2012. Free speech and civil discourse: producing expats, locals, and migrants in the UAE English-language blogosphere. *Journal of the Royal Anthropological Institute* 18 (4): 787–807.
105. Walker, Samuel. 1994. *Hate speech: The history of an American controversy*. Lincoln: University of Nebraska.
106. Wasabi. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).
107. Williams, J. Patrick in Heith Copes. 2005 How edge are you? Constructing authentic identities and subcultural boundaries in a straightedge internet forum. *Symbolic Interaction* 28 (1): 67–89.

108. Yong, Caleb. 2011. Does Freedom of Speech Include Hate speech? *Res Publica* 17 (4): 385–403.
109. *Zakon o medijih* (Zmed). 2006. Ur. l. RS 110/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=76040> (17. avgust 2013).
110. *Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja* (ZUNEO). 2004. Ur. l. RS 50/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200450&stevilka=2295> (15. avgust 2013).
111. Zappone, Katherine, ur. 2003. *Re-thinking identity: The challenge of diversity*. Dostopno prek: <http://borderireland.info/pubs/BI-01151.pdf#page=138> (20. avgust 2013).
112. Zornik, Andrej in Katerina Mirović. 1996. Homoseksualnost skozi stereotipe. *Socialno delo* 35 (2): 137–149.
113. Zuco. 2013. *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*. Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-enakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).

PRILOGE

PRILOGA A: Viri komentarjev (KDA)

Vsi analizirani komentarji so bili objavljeni pod člankom *Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe*, ki je bil objavljena na spletnem portalu rtv slo in je dostopen prek: [http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-
enakopravnost-in-glasbe/311080](http://www.rtv slo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-
enakopravnost-in-glasbe/311080) (15. junij 2013). Sledi krajši pregled avtorjev komentarjev ter datum in ura posamezne objave.

mercator666

15.06.2013 ob 14:41 »Pe. deri se rađaju.../...«

opec

15.06.2013 ob 11:01 »To sem že večkrat slišal.../...«

pacifist71

15.06.2013 ob 11:35 »ne vem zakaj omenjate zraven homoseksualnost.../...«

lunajko222

15.06.2013 ob 14:53 »geji imajo velik problem.../...«

Superiorni

15.06.2013 ob 12:23 »Dvojna merila kvazi lebiralci.../...«

Lipoglav

15.06.2013 ob 13:09 »Pri homoseksulacijah sem imel vedno občutek.../...«

Preprost2

15.06.2013 ob 14:28 »Parada grdih ljudi, predvsem žensk../...«

Kobalt

15.06.2013 ob 14:31 »Ta (in ostale) parada(e) so samo dokaz../...«

ukinitev

17.06.2013 ob 07:40 »Iste vrste tiči vkup letajo...«

uros-bukovec

15.06.2013 ob 11:57 »Treba jasno napisat in govorit../...«

uros-bukovec

15.06.2013 ob 12:18 »Stoletja Bog uči kaj je../...«

uros-bukovec

15.06.2013 ob 15:13 »In masturbacija ni greh ki bil bil smrtni../...«

opez

15.06.2013 ob 10:39 »Mah naj paradirajo, če jim paše...«

hanzz

15.06.2013 ob 22:01 »Drugače pa ko bosta dva moška naredila otroka./...«

[fago](#)

17.06.2013 ob 14:57 »V tistem trenutku, ko bo istospolnem./...«

[comrade](#)

15.06.2013 ob 10:54 »Predstavljajte si visokostandardni bordel./...«

[comrade](#)

15.06.2013 ob 10:58 »Namreč, zanima me, kaj homoseksualnost loči od pedofilije./...«

[pacifist71](#)

15.06.2013 ob 10:44 »če zahtevajo "istospolni" svoje pravice./...«

[peterS](#)

15.06.2013 ob 10:47 »Še nikoli nisem slišal, da kakšen homoseksualec./...«

[pacifist71](#)

15.06.2013 ob 11:41 »Manjsine je treba podpret cujem vedno./...«

[vihraviuporabnik](#)

15.06.2013 ob 12:12 »Ponosen sem na ženo, na otroke./...«

[Wasabi](#)

15.06.2013 ob 15:31 »Kako pokomentirati brata, ki odraščata v isti družini../..«

[zucO](#)

15.06.2013 ob 15:33 »Jaz nisem nikoli rekel da je bolezen../...«

PRILOGA B: Anketni vprašalnik

Sovražni govor - diplomsko delo

Pozdravljeni, sem Katja Zupančič, študentka Fakultete za družbene vede. Za namene diplomske naloge izvajam raziskavo na temo »Sovražni govor o homoseksualcih na internetnih forumih«. Vljudo vas naprošam, da si vzamete cca. 10 minut časa in sodelujete v raziskavi ter s svojimi odgovori pripomorete k nastajanju mojega diplomskega dela.

Spol:

- Moški
- Ženski
-

V katero starostno skupino spadate?

- do 20 let
- 21 - 40 let
- 41 - 60 let
- 61 let ali več

Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

- osnovnošolska izobrazba
- srednješolska izobrazba
- visokošolska izobrazba
- univerzitetna izobrazba
- magisterij
- doktorat

Kakšna je vaša spolna usmerjenost?

- Heteroseksualec
- Homoseksualec
- Biseksualec
- Drugo:

Spodaj so navedeni komentarji, ki sem jih našla na internetnem forumu. **Ali je navedeni komentar sovražni govor?** (Pri vsaki trditvi obkroži številko in izrazi strinjanje z njo).

V pomoč pri odgovarjanju navajam definicijo sovražnega govora:

Sovražni govor je »izražanje mnenj in idej, ki so po svoji naravi diskriminatorne (ksenofobične, rasistične, homofobične, itd.) in uperjene proti različnim manjšinam (etničnim, narodnim, verskim, kulturnim, spolnim, ipd.). Sovražni govor temelji na prepričanju, da so nekateri ljudje manjvredni, ker zaradi posamezne osebne okoliščine

pripadajo določeni skupini. Te osebne okoliščine so lahko: narodnost, rasa ali etnično poreklo, versko ali drugo prepričanje, spol, zdravstveno stanje, jezik, spolna usmerjenost, invalidnost, starost, gmotno stanje, izobrazba, družbeni položaj in drugo.« (vir: Spletno oko.si).

OPOMBA: vsi komentarji so v originalni obliki prepisani iz internetnega foruma in nikakor ne izražajo mojega mnjenja. Komentari so dostopni na spletnem portalu rtslo.si, pod člankom Parada ponosa v znamenju boja za enakopravnost in glasbe. (Dostopno prek: <http://www.rtslo.si/slovenija/foto-parada-ponosa-v-znamenju-boja-za-entakopravnost-in-glasbe/311080#comments> (20. junij 2013).

(Ocenjevalna lestvica: 1 Sploh se ne strinjam, da je komentar sovražni govor; 2 Ne strinjam se, da je komentar sovražni govor, 3 Niti niti, da je komentar sovražni govor, 4 Strinjam se, da je komentar sovražni govor, 5 Popolnoma se strinjam, da je komentar sovražni govor)

KOMENTAR	Ocenjevalna lestvica				
<p>KOMENTAR 1:</p> <p>comrade, 15. 06. 2013 ob 10:54 »Predstavljajte si visokostandardni bordel s skrbno negovanimi trupli ljudi, ki so se prostovoljno darovali v ta namen. Služi seveda potrebam nekrofilov. Se vam zdi takšno početje sprejemljivo?«</p> <p>»Namreč, zanima me, kaj homoseksualnost loči od pedofilije ali nekrofilije - gre za seksualne preference ali mentalne bolezni? Zakaj zagovorniki homoseksualnosti opozarjajo na naravnost tega pojava v živalskem svetu, medtem ko pozabljajo na perverzne spolne navade pingvinov, med katerimi se najdejo pedofili in nekrofili?«</p> <p>»Če gre pri obeh oblikah za spolno preferenco, zakaj se potem eno tolerira in celo pripelje tako daleč, da se nasprotniki lahko znajdejo po hitrem postopku celo na sodišču, medtem ko je nekrofilija bruhanje in bljak, bordeli za nekrofile povsem nesprejemljivi, ker je to pač nekaj najbolj ogabnega, nekrofile pa je potrebno postaviti pred zid, ker sploh niso ljudje in so poden družbe?«</p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 2:</p> <p>Opec, 15. 06. 2013 ob 11:01»Poligamija je odločitev posameznega moškega. Homoseksualnost pač ne.«</p> <p>»To sem že večkrat slišal. Da homoseksualnost ni odločitev, ampak dejstvo. Če je to res, potem je homoseksualnost bolezen. Ker če je nekaj izven norme in hrati na to nimaš vpliva, potem je to bolezen. Zdej se pa odločite, ali je to bolezen ali ne. Če ni, kot pravite, potem«</p>	1	2	3	4	5

<p><i>gre za odločitev, če je, potem ne gre za odločitev.«</i></p> <p><i>»Ne moreš pa reči, homoseksualnost ni odločitev in hrati ni bolezen. To dvoje pa ne gre skupaj.«</i></p>					
<p>KOMENTAR 3:</p> <p>uros-bukovec,15. 06 .2013 ob 11:57 <i>»Trebajasnopisatin govorit, da je homoseksualnost pri Bogu GREH ! Ker pa ima človek svobodno voljo lahko tudi greši in se ZLO predstavlja kot dobro. Ljudi treba osveščat da se ne pustijo zavesti zlu, ki se jim predstavlja kot dobro.</i></p> <p><i>BOG JE SVET. Nič nesveto ne more bit z Bogom. V nebesih ni homosexualcev ali vsaj tistih, ki se ne bi pokesali svojega greha. Satan je danes uspel v sprevrčanju resnice in ljudi vodi v pekel.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 4:</p> <p>pacifist71, 15. 06. 2013 ob 12:05 <i>»torej,lahkodružba uvede za istospolne vse pravice.. tisto najpomembnejše ostane... Bog ni tko zaukazal..čredo božjo je treba širit..to je zaukazal Bog !!! in z istospolnostojo to pač ni mogoče...«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 5:</p> <p>uros-bukovec,15. 06. 2013 ob 12:39 <i>»Ali ne veste, da krivični ne bodo deležni Božjega kraljestva? Ne dajte se zavesti! Ne nečistniki ne malikovalci ne prešuštniki ne moške vlačuge ne homoseksualci 10 ne tatovi ne lakomniki ne pijanci ne obrekljivci ne roparji ne bodo dediči Božjega kraljestva.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 6:</p> <p>Superiorni,15. 06. 2013 ob 12:23 <i>»Dvojnamerilakvazi lebiralci. Tipično za njih. Tisti, ki iščete izgovore za svoje oz njihovo početje v naravi ste pa res zelo razgledani. Če bi bilo res, da mora človek početi isto kot živali (saj vendar iščete izgovore pri živalih), a to pomeni, če si pes liže jajce na varandi, serje po dvorišču, dvigne taco ob vsakem drevesu in se vala po dreku, da bi naj tudi človek to počel?!!! Obvladati primitivne nagone je prev tisto, kar bi naj človeka ločilo od živali. Tisti, ki pa trdijo nasprotno, pa priznavajo sami, na kakšnem nivoju so.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 7:</p> <p>mercator666, 15. 06. 2013 ob 14:41</p> <p><i>»Pe.derise radaju, u dupe se gađaju, danas žive, sutra umiru.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 8:</p>	1	2	3	4	5

<p><i>lunajko222,15. 06. 2013 ob 14:53 »@comrade, resno imajo geji problem z logiko tukaj.. nekrofilija je še lažje sprejeti ker resno noben ni ogrožen, človek preden umre npr. hoče biti "uporaben" za nekrofila, to je njegova želja, in potem ko umre gre v ta "bordel" kjer nekrofili potem seksajo s truplom.. evo nič slabega, ne truplu, ne nekrofilu.. zakaj ne bi smel nekrofil imeti otroka sedaj? ..je kaj narobe z njemu? evo vidite, problem zakaj ne more imeti otroka ker mi kot družba gledamo to kot ne-etično sprejemljivo, to je vse..to je kulturološka odločitev večine.. nima veze z enakopravnostjo in drugimi neumnostmi..«</i></p> <p><i>»z razliko da nekrofil če bi seksal z živo žensko/moškim ima možnost zaploditve in imeti otroka na naraven način.. pa še takrat bi sigurno izgubil možnost da obdrži otroka ker bi ga psihiatrija obravnavala kot nesposobnega zaradi nekrofilije..«</i></p> <p><i>»geji imajo velik problem, govorijo da so normalni, to kar so je normalno, potem pa ne znajo razložiti zakaj ne morejo imeti otrok po naravni poti.. če ženska ne more imeti otroka je to ker je bolna, neplodna, na tak ali drugačen način je nenaravna in zdravstveno oškodovana na nek način..to je realnost medicinska ki se je ne da oporekati.. medtem ko geji pravijo ne ni res, mi smo normalni sam pač otroka bomo posvojili in to je to.. ne ni to to.. je velik problem.. treba je pojasniti ali je biti gej popolnoma zdrava normalna psihološka,fizična realnost osebe ali ni.. če je potem se to treba zdraviti če je normalno potem ni treba pisat nekih zakonov kjer bo gejom pripadal froc iz sirotišnice kot da je to nek zakon ko človeku pripada odvetnik če se mu sodi.. to nima veze z "pravico".. to je poskus gejevskega lobija da uravnoteži geje ker geji zdaj kot so, so umirajoča vrsta.. ne morejo producirati..to je realnost.. tuliti v zrak kako smo normalni na žalost to ne spremeni..«</i></p> <p><i>»še enkrat, kot je comrad rekel.. preferenca seksualna je tvoja, dokler ne izvaja nasilje nad nekom koga briga kaj žgeš v pojstli.. ko pride do otrok je dolžnost vseh nas da jih zaščitimo pred gejevskim lobijem.. nobene grožnje in ustrahovanje da smo homofobi ne prepreči tega.. ker kot sem napisal in kot so drugi napisal, ..noben ne oporeka gejom pravic da živijo, se izobražujejo, uživajo, seksajo, družijo, itd itd.. ker za vse te stvari ne rabijo nobenega, za otroka rabijo nasprotni spolni partner..to je pa nekaj kar zato ker so taki kot so ne morejo imeti.. logično..«</i></p>					
<p>KOMENTAR 9:</p> <p><i>zuc0, 15. 06. 2013 ob 15:27 »Jaz nisem nikoli rekel da je bolezen. Za mene je to posledica zgrešenega družbenega okolja.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 10:</p> <p><i>spories,15. 06. 2013 ob 17:06 »naj se drgnejo med sabo kolikor</i></p>	1	2	3	4	5

<p><i>hočjo, podpiram jih pa ne, ker tole ni normalno, pa če vam je prav al ne!?!? tole afnanje s temi paradami pa zame ni popolnoma nič...bi bili radi koristni?? preštihajte raje kakšno njivo, pa vam ne bodo šle bedarije po glavi!!!«</i></p>					
<p>KOMENTAR 11:</p> <p>kozi, 15. 06. 2013 ob 20:53 »<i>To je vedno samo malo peska v oči... navaden zeh in popolnoma brez veze.</i></p> <p><i>So pa vsaj imeli lepo vreme.«</i></p> <p><i>»p.s.: Ko pa tele slikce gledam, sem pa srečen, da sem zdrav in normalen.«</i></p>	1	2	3	4	5
<p>KOMENTAR 12:</p> <p>fago, 17. 06. 2013 ob 14:57 »<i>V tistem trenutku, ko bo istospolnem paru uspelo zaploditi otroka, bi jim bilo treba priznati enakopravnost, kakršno zahtevajo. Prej pa nikakor, saj so evolucijsko povsem kontraproduktivni in brez heteroseksualcev obsojeni na izumrtje.«</i></p>	1	2	3	4	5

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za sodelovanje.

PRILOGA C: SPSS rezultati t-testa

Group Statistics					
	Group	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Spol	1,00	92	1,77	,422	,044
	2,00	59	1,68	,471	,061
Komentar1	1,00	92	2,52	1,181	,123
	2,00	59	3,90	1,125	,146
Komentar2	1,00	92	2,32	1,482	,155
	2,00	59	3,58	1,589	,207
Komentar3	1,00	92	2,57	1,775	,185
	2,00	59	3,68	1,580	,206
Komentar4	1,00	92	2,54	1,712	,179
	2,00	59	3,49	1,633	,213
Komentar5	1,00	92	2,57	1,743	,182
	2,00	59	3,61	1,619	,211
Komentar6	1,00	92	2,54	1,680	,175
	2,00	59	3,71	1,651	,215
Komentar7	1,00	92	2,68	1,833	,191
	2,00	59	4,08	1,523	,198
Komentar8	1,00	92	2,42	1,542	,161
	2,00	59	3,69	1,589	,207
Komentar9	1,00	92	2,37	1,450	,151
	2,00	59	3,34	1,625	,212
Komentar10	1,00	92	2,40	1,664	,174
	2,00	59	3,49	1,644	,214
Komentar11	1,00	92	2,36	1,552	,162
	2,00	59	3,58	1,534	,200
Komentar12	1,00	92	2,36	1,608	,168
	2,00	59	3,58	1,610	,210
Starost	1,00	92	2,02	,331	,034
	2,00	59	1,83	,673	,088
Izobrazba	1,00	92	2,86	1,054	,110
	2,00	59	2,71	1,175	,153
Spolna_usmerjenost	1,00	92	1,00	,000 ^a	,000
	2,00	59	2,00	,000 ^a	,000

a. t cannot be computed because the standard deviations of both groups are 0.

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Spol	Equal variances assumed	5,936	,016	1,272	149	,205	,094	,074	-,052	,239
	Equal variances not assumed			1,242	113,809	,217	,094	,075	-,056	,243
Komentar1	Equal variances assumed	1,746	,188	-7,118	149	,000	-1,377	,193	-1,759	-,994
	Equal variances not assumed			-7,194	128,175	,000	-1,377	,191	-1,755	-,998
Komentar2	Equal variances assumed	,005	,943	-4,960	149	,000	-1,261	,254	-1,763	-,759
	Equal variances not assumed			-4,884	117,472	,000	-1,261	,258	-1,772	-,750
Komentar3	Equal variances assumed	4,811	,030	-3,920	149	,000	-1,113	,284	-1,674	-,552
	Equal variances not assumed			-4,021	133,913	,000	-1,113	,277	-1,660	-,565
Komentar4	Equal variances assumed	1,431	,233	-3,379	149	,001	-,948	,281	-1,502	-,394
	Equal variances not assumed			-3,414	128,032	,001	-,948	,278	-1,497	-,399
Komentar5	Equal variances assumed	2,544	,113	-3,694	149	,000	-1,045	,283	-1,604	-,486
	Equal variances not assumed			-3,754	130,383	,000	-1,045	,278	-1,596	-,494
Komentar6	Equal variances assumed	1,219	,271	-4,198	149	,000	-1,168	,278	-1,718	-,618
	Equal variances not assumed			-4,214	125,365	,000	-1,168	,277	-1,717	-,620
Komentar7	Equal variances assumed	11,448	,001	-4,882	149	,000	-1,400	,287	-1,967	-,833

	Equal variances not assumed			-5,083	139,232	,000	-1,400	,275	-1,945	-,855
	Equal variances assumed	,338	,562	-4,882	149	,000	-1,271	,260	-1,785	-,757
Komentar8	Equal variances not assumed			-4,850	121,066	,000	-1,271	,262	-1,790	-,752
	Equal variances assumed	,638	,426	-3,822	149	,000	-,969	,254	-1,471	-,468
Komentar9	Equal variances not assumed			-3,727	113,500	,000	-,969	,260	-1,485	-,454
	Equal variances assumed	,245	,621	-3,943	149	,000	-1,089	,276	-1,635	-,543
Komentar10	Equal variances not assumed			-3,954	124,919	,000	-1,089	,276	-1,635	-,544
	Equal variances assumed	,844	,360	-4,726	149	,000	-1,218	,258	-1,727	-,708
Komentar11	Equal variances not assumed			-4,738	124,870	,000	-1,218	,257	-1,726	-,709
	Equal variances assumed	,525	,470	-4,538	149	,000	-1,218	,268	-1,748	-,687
Komentar12	Equal variances not assumed			-4,536	123,637	,000	-1,218	,268	-1,749	-,686
	Equal variances assumed	39,259	,000	2,324	149	,021	,191	,082	,029	,354
Starost	Equal variances not assumed			2,030	76,173	,046	,191	,094	,004	,379
	Equal variances assumed	,232	,631	,798	149	,426	,147	,184	-,217	,510
Izobrazba	Equal variances not assumed			,779	113,978	,437	,147	,188	-,226	,520
	Equal variances assumed									